

OVAM activiteitenoverzicht

Inhoud

pagina 4-7

Woord vooraf

- Interview met administrateur-generaal Henny De Baets
- De OVAM blaast 30 kaarsen uit

pagina 8-17

1. De grondstoffen van morgen beheren we vandaag

- Historisch decreet geeft duurzaam materialenbeheer juridische grond
- Rond de tafel voor een groene kringlooeconomie
- Roadmap wijst de weg naar een grondstoffenefficiënt Europa
- Ecodesign.link: kersverse webstek rond duurzame productinnovatie
- Nieuwe uitdaging: stortplaatsen ontginnen

Colofon

Hoofdredacteur en verantwoordelijk uitgever: Jan Verheyen

Redactieraad: Els De Picker,
Sofie De Keyser, Veerte De Ridder,
Anne D'Haese, Els Gommeren,
Peter Nagels, Els Van Camp,
Anne Vandeputte, Johan Vanerom

Concept, copywriting en vormgeving:
Pantarein

Fotografie: Jan Caudron, Derbigum,
Lieven Van Assche, OVAM, IOK

Papier: cover: macosilk 300 g FSC Mix
(FSC-QGS-CO6-004006), binnenwerk:
macosilk 135g FSC Mix

Wettelijk depotnummer:
D/2012/5024/10

OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen

pagina 18-27

2. Werken aan leefbare steden

- Bodemverontreiniging in de stad vergt vernuftige aanpak
- Lokere Hoedhaarsite demonstreert duurzaam saneren
- Bodemsaneringen kleuren groener
- CityChlor vindt Europees antwoord op stedelijke verontreiniging
- Aalst, Mechelen en Kortrijk testen nieuw soort partnerschap met de OVAM uit

pagina 28-35

3. Een gezonde leefomgeving vandaag en morgen

- Programma om gasfabrieken te saneren krijgt vorm
- Gegroepeerde sanering van asbest en zink op kruissnelheid
- De OVAM legt de vinger op risicovolle activiteiten in drinkwaterwingebieden
- Nieuwe Europese richtlijn perkt milieubelasting industrie in

pagina 36-41

4. Met oplossingen op maat realiseren we doorbraken

- Materiaalketens sluiten: duurzaam materialenbeheer ten top
- Nieuwe saneringsaanpak haalt verlaten bedrijventerreinen uit het slop

pagina 42-49

5. Goed bestuur

- De OVAM maakt werk van haar trefkracht
- Instrumentarium afvalbeheer tegen het licht
- Digitaal tijdperk bodeminventaris voorgoed ingezet

pagina 50-61

Algemeen jaaroverzicht 2011

- Personeel
- Klachtenmanagement
- Financiële gegevens

Interview met administrateur- generaal Henny De Baets

In 2011 bestond de OVAM dertig jaar. **Henny De Baets** staat sinds 2005 aan het roer. “Zoals elke overheid zijn we maar geloofwaardig als we passende antwoorden bieden op de vragen vanuit de maatschappij. We moeten dus alert zijn, en - met het vizier op de samenleving - voortdurend in beweging.”

Mevrouw De Baets, na 30 jaar ruimde het Afvalstoffendecreet plaats voor het nieuwe Materialendecreet. De transitie van een afvalstoffenbeheer naar een beheer dat zich richt op een duurzaam gebruik van materialen en grondstoffen, is nu ook wettelijk verankerd. Een mijlpaal?

“Het kersverse Materialendecreet vangt het Afvalstoffendecreet uit 1981. Die wissel sluit een tijdperk af en luidt een compleet nieuwe benadering van afvalstoffen en materialen in, volgens de inzichten die de afgelopen jaren gegroeid zijn. Het Afvalstoffendecreet was in de jaren tachtig zijn tijd ver vooruit, en heeft indertijd orde in de chaos gecreëerd. Maar in de eenentwintigste eeuw is de uitdaging van een heel andere aard. Decennialang beschouwden we afval als een ‘last’.

Vandaag is afval niet langer een probleem, maar een grondstof voor nieuwe producten. Meer en meer kijken we naar de milieueffecten over de hele levenscyclus, die start vanaf de ontginning en stopt wanneer een product definitief wordt afgedankt. Die integrale kijk op de materiaalketen is hét centrale idee van het Materialendecreet. Een volgende stap is het nieuwe uitvoeringsbesluit, dat het Vlarea vervangt. Dat besluit zal meer gedetailleerde voorschriften bevatten om het materialenbeheer te realiseren.”

“Het is een uitdaging van formaat: evolueren naar een groene kringloop-economie, waarin afvalstoffen telkens opnieuw hergebruikt worden. Dat is geen optie, maar een noodzaak. Noch de overheid, noch het bedrijfsleven kan die doorbraak alleen waarmaken. Om dit beheer in de praktijk te brengen, moeten alle actoren mee op de kar springen: ontwerpers, bedrijven, onderzoekers, consumenten, producenten, afvalverwerkers, enzovoort. Nieuwe partnerschappen, concepten en businessmodellen zullen nodig zijn. Binnen Plan C, het multi-actorplatform dat via het Materialendecreet nu ook verzelfstandigd wordt, is die nieuwe partnerdynamiek al sterk aanwezig.

Dat alle actoren de noodzaak van samenwerking inzien, bleek uit de grote opkomst op de rondetafel Duurzaam Materialenbeleid, die vond vorig jaar in juni plaats op initiatief van minister Joke Schauvliege en was, met meer dan 200 deelnemers uit zowat alle betrokken sectoren, een groot succes. De rondetafel was een symbolisch

moment, omdat alle deelnemers een engagementsverklaring hebben ondertekend om samen werk te maken van het duurzaam materialenbeheer. De neuzen staan dus in dezelfde richting. Het komende jaar willen we opnieuw een stap vooruit zetten, met een Materialenpact. Daarin gaan we concreet doelstellingen afspreken, tijdspaden vastleggen en trekkers aanduiden.”

De Vlaamse Regering riep het duurzaam materialenbeheer uit tot één van de dertien grote maatschappelijke uitdagingen binnen Vlaanderen in Actie (ViA). De OVAM is de trekker van dit ‘transversale’ thema. Hoe geven jullie deze uitdaging concreet vorm?

“Dat het duurzaam materialenbeheer is aangeduid als transversaal thema, vinden we een prima zaak. Het betekent immers dat we met zijn allen geloven dat dit thema ons, samen met twaalf andere thema’s, naar de Europese top zal loodsen. Een transitie vergt visie, actie en onderzoek. Plan C maakt werk van een toekomstvisie en het Materialenpact moet aan de hand van concrete acties en projecten schot in de zaak brengen. Het steunpunt Duurzaam Materialenbeheer ten slotte, dat begin dit jaar boven de doopvont werd gehouden, zal gedurende vier jaar beleidsrelevant onderzoek voeren naar de randvoorwaarden om de transitie naar een materiaalzuinige kringloopeconomie te realiseren.”

“We werken overigens OVAM-breed aan

dit transversale thema. Een van die overkoepelende projecten is Landfill Mining (LFM) - een concept voor het duurzaam ontginnen van stortplaatsen. Omdat aspecten van afval-, materialen- én bodembeheer hierin samenkomen, werken alle OVAM-afdelingen mee aan dit project. Het integreren van zowat al onze expertises is noodzakelijk om het potentieel voor ontginningen te detecteren, concrete projecten uit te voeren in het kader van de ambtshalve sanering en de juiste randvoorwaarden uit te tekenen om de duurzaamheid van het concept te bewaken. Kortom, om LFM mettertijd tot een haalbaar en realistisch concept te maken.”

Hoe belangrijk is en wordt innovatie?

“Duidelijk is dat we met vindingrijke oplossingen voor de dag moeten komen om problemen te ontrafelen die op het eerste gezicht misschien onoplosbaar lijken. Ik denk dat de OVAM de voorbije jaren op dat vlak pionierswerk verricht heeft. Neem nu het ketenbeheerproject rond tapijten. Dit soort doorbraakprojecten, die vanuit en samen met de sectoren tot stand komen, zullen in hoge mate het succes van het materialenbeheer bepalen. We zijn die methodiek nu trouwens aan het uitrollen in andere sectoren, zoals de kunststoffen- en de voedingssector. Innovatie zie ik vooral als middel dat we nodig hebben om de transitie concreet waar te maken.”

“Al moeten we niet telkens zelf opnieuw het wiel uitvinden. Ook uit initiatieven van anderen, bijvoorbeeld

van buitenlandse partners, kunnen we leren. In het Europese project Cradle to Cradle Network zijn bijvoorbeeld maar liefst 160 cases rond ketenbeheer opgeborrd. Methodieken of technieken die elders goed werken, kunnen we ook hier in de Vlaamse context toepassen, en omgekeerd. Zo gaan vier van de netwerkpartners onze Ecolizer, een handige tool voor designers die met duurzaam materialen aan de slag willen, zelf toepassen. Het is mooi dat een project als dit ook een tastbare kruisbestuiving oplevert.”

“Het is niet voor niets dat we het afgelopen jaar een samenwerkingsovereenkomst hebben ondertekend met VITO. We engageerden ons om in tandem aan de groene kringlooeconomie te werken. Elk vanuit zijn eigen insteek - VITO als onderzoekscentrum met expertise in materialen- en bodembeheer, de OVAM als beleidsmaker met een flinke bagage voor deze thema's. Het doel: de Vlaamse bedrijven concrete projecten, tools en platformen aanbieden om hun eco-efficiëntie en eco-innovatie te verhogen.”

Duurzaam materialenbeheer is brandend actueel en gaat met veel aandacht lopen. Betekent dit dat het afvalbeleid naar de achtergrond verschuift?

“Zeker niet. Een performant beheer van de afvalstromen, ook al worden ze minder omvangrijk, blijft essentieel. Maar ook het afvalbeheer evolueert onder impuls van de nieuwe visie. Een aantal van onze instrumenten is daarom

aan herziening toe. De verfijning van het instrumentarium van het afvalbeleid - heffingen, aanvaardingsplichten, subsidies, noem maar op - is een van de actiepunten waarop we verleden jaar hebben ingezet. Met bijgestelde en wellicht ook geheel nieuwe instrumenten zijn we straks beter uitgerust om de resultaten van ons afvalbeleid nog te verbeteren. Het voorbije jaar haalden we op Vlaams niveau opnieuw de doelstelling van maximaal 150 kilogram restafval per inwoner. Dat is op zich een goed resultaat, maar een stagnatie zien we liever niet. Daarom gaan we de komende jaren focussen op de achterblijvende gemeenten, om ze te helpen betere afvalcijfers te realiseren. Ook

“Ook uit initiatieven van anderen, bijvoorbeeld van buitenlandse partners, kunnen we leren.”

het zwerfvuil, een doorn in het oog van veel burgers, pakken we met beide handen aan. Het netheidsnetwerk moet de spil worden van een geïntegreerd zwerfvuilbeleid. De koppositie die we internationaal verworven hebben met ons afvalbeleid, moeten we vast en zeker koesteren. Maar tegelijk leggen we voor het materialenbeleid de lat hoog: ook in dit jonge beleidsveld willen we snel een uitstekende leerling zijn in de Europese klas.”

Het materialenbeleid is een schoolvoorbeeld van een beleid dat meegroeit met maatschappelijke trends. Hoe houdt die andere OVAM-poot - het duurzaam beheer van de bodem - gelijke tred met nieuwe evoluties?

“Vroeger was een bodemsanering een probleem, punt. Maar omdat de ruimte in Vlaanderen almaar schaarser wordt, is een andere kijk nodig. Vandaag zien we bodemsanering als een opportuniteit om verwaarloosde terreinen een nieuwe functie te geven: om te wonen, te werken, voor de zorgsector, als speelterrein, noem maar op. Bodemsanering als hefboom: vanuit die visie is de manier waarop we onze ambtshalve projecten aanpakken, fors geëvolueerd. We stemmen onze werken zo goed mogelijk af op de plannen van ontwikkelaars. Het is ook een kwestie van efficiëntie: waarom twee keer graven als je ook de graafwerken op elkaar kan afstemmen? Twee van die positieve verhalen - de saneringen van Carcoke (Zeebrugge) en Hoedhaar (Lokeren) - hebben we gepresenteerd op de Open Bedrijvendag.”

“Voor de muurvaste dossiers, de zogenaamde blackfields waar de saneringskost de waarde van de grond overstijgt, hebben we het voorbije jaar samen met de Participatiemaatschappij Vlaanderen beslist om Saninvest uit te werken. Dat nieuwe financieringsmechanisme moet ons helpen om stadskankers, waar niemand aan wil beginnen, toch te saneren en een nieuwe toekomst te geven. Het komende jaar gaan we van start met een eerste reeks testcases. Ook de saneringen van anderen willen we faciliteren en versnellen. Er zijn bijvoorbeeld bedrijven, overheden en organisaties die tal van verontreinigde gronden beheren. Met bedrijfsspecifieke overeenkomsten bieden we hen een plan van aanpak over meerdere jaren aan, waarbij de saneringen gespreid worden in tijd én prioriteit. We sloten het voorbije jaar zo'n overeenkomst met het Agentschap Wegen en Verkeer en met het ministerie van Landsverdediging.”

“Nog een thema dat sterk leeft, is de leefbaarheid van onze steden. Het programma dat we opzetten rond de sanering van de gasfabrieken is hier bij-

voorbeeld op toegespitst. Het Europese project Citychlor dat we coördineren, zoekt naar oplossingen voor specifieke bodemverontreinigingen in steden, een probleem dat zich in heel Europa voordoet. Hoe los je zo'n complex probleem technisch gezien op, maar ook: hoe communiceer je erover, hoe pak je het op organisatorisch vlak aan? Dat soort nieuwe methodieken zal ons helpen om typische stadsverontreinigingen efficiënter en met een beter resultaat aan te pakken.”

Is de OVAM volledig toegerust om met al deze nieuwe uitdagingen te kunnen omgaan?

“Het is een uitdaging op zich om al onze geledingen en activiteiten te doorspekken met de nieuwe filosofie van het materialenbeleid. Niet alleen inhoudelijk, maar ook qua organisatiecultuur. De overschakeling naar het materialenbeleid vraagt een mentaliteitswijziging op alle niveaus. Materialen vergen immers, meer nog dan afvalstoffen, open samenwerkingen - zowel intern als extern. Om de doelstellingen rond duurzaam materialenbeheer te kunnen realiseren, is de OVAM sterk afhankelijk van andere sectoren. Alle leidinggevendenden volgden in 2011 een cultuurtraject om de nieuwe filosofie in te schrijven in alle takken van onze organisatie. Op termijn zal elke OVAM medewerker dit cultuurtraject doorlopen. Zo'n cultuuromslag realiseer je niet in één twee drie. Het zal enige tijd vergen.”

“Goed bestuur is sowieso een prioriteit. Een efficiënte en kwaliteitsvolle dienstverlening voor onze doelgroepen: daar werken we voortdurend aan. We hebben ons ingeschreven in het Vlaamse meerjarenprogramma 'Slagkrachtige overheid', maar leggen ook zelf klemtonen met eigen projecten. Een efficiënte aanpak van ambtshalve bodemsaneringen, het relanceplan voor de bodemsaneringssector, de optimalisatie van de gemeentelijke enquêtes rond huishoudelijke afvalstoffen, het digitaal aanbieden van bodemattesten en -rapporten met Mistral ... Dankzij onze nieuwe tool voor planning en monitoring hebben we ook een veel betere kijk op de voortgang van projecten, de inzet van het personeel. Ook de ondersteunende processen rationaliseren we. Zo hebben we bijvoorbeeld onze

managementondersteunende diensten uitgebreid doorgelicht met het oog op financiële besparingen.”

“Onze maturiteitsscores tonen aan dat we goed bezig zijn. De Vlaamse overheid wil tegen 2020 bij de meest performante, effectieve en efficiënte van heel Europa horen. In dat kader moesten alle entiteiten van de Vlaamse overheid tegen eind 2011 een maturiteitsscore van drie halen. De OVAM behaalde die score over heel de lijn, voor een aantal thema's deden we - met een score van vier - zelfs beter dan de doelstelling. We behalen daarmee een vijfde plaats binnen de Vlaamse overheid, een mooi resultaat.”

De OVAM kan bogen op 30 jaar ervaring. Geeft u geschiedenis vertrouwen als u naar de toekomst kijkt?

“Jazeker, ik kijk de toekomst vol vertrouwen tegemoet. Al worden het spannende tijden. De voorbije jaren hebben we de fundamenten gelegd voor het duurzaam materialenbeheer. Nu moeten we het, samen met onze partners, allemaal gaan waarmaken. In de zomer zullen 30 organisaties het Materialenpact afsluiten en zich zo engageren tot concrete acties. Ik maak me geen illusies: een transitie is een geleidelijk proces én er ligt nog werk op de plank, zowel voor de ontwikkeling van onze samenwerking als in de samenwerking met de sectoren.”

“Mijn motto is: stilstaan is achteruitgaan, en onze drijfveer voor verandering is maatschappelijke relevantie. De expertise en ervaring die we de afgelopen 30 jaar hebben opgebouwd, geeft ons een rotsvaste basis om de juiste oplossingen te ontplooien voor de nieuwe vraagstukken van morgen.”

OVAM blaast 30 kaarsen uit

Voor de OVAM gaat 2011 de geschiedenisboeken in als een sleuteljaar. De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij vierde vorig jaar niet alleen haar dertigste verjaardag, maar ook de geboorte van het nieuwe Materialendecreet, dat onze benadering van afvalstoffen en materialen drastisch hertekent. Die dubbele verjaardag vierde de OVAM in stijl met een groots feestprogramma, dat inhoudelijk sterk uit de hoek kwam.

46 bedrijven zetten deuren open rond 'Materialen in Beweging'

De feestelijkheden gingen op 2 oktober 2011 van start op Open Bedrijvendag rond het thema 'Materialen in Beweging'.

In de kantoren van de OVAM in Mechelen en op twee van de grootste saneringsites konden bezoekers alles opsteken rond duurzaam materialenbeheer. Bijna vijftig bedrijven sprongen mee op de kar en zetten hun deuren wagenwijd open voor het grote publiek. Op de werven van Hoedhaer in Lokeren en Carcoke in Zeebrugge zagen geïnteresseerden met eigen ogen hoe duurzame bodemsanering op het terrein wordt toegepast. In totaal verwelkomde de OVAM niet minder dan 1500 bezoekers op de drie sites.

Naar aanloop van de Open Bedrijvendag en 30 jaar OVAM reikte Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege de Award 'Materialen in Beweging' uit. De jury lauwerde bouwonderneming Beneens en Zonen uit Olen voor de integratie van gesloten materiaalkringlopen in haar bedrijfsvoering. De publieksprijs ging naar de Van Ganswinkel Groep. De afvaldienstverlener en grondstoffen-

energieleverancier uit Evergem streeft ernaar alle afvalstoffen terug in te zetten als grondstof en, in samenwerking met productiebedrijven, bij het ontwerp van een product maximaal rekening te houden met de recyclage ervan op het einde van zijn levenscyclus.

Internationaal congres

'Hoe kunnen we de brug slaan tussen de afgelopen 30 jaar en de komende 30 jaar?' Dat was de centrale vraag op het internationale congres 'Innovatie en samenwerking in afval, bodem en materialen' op 6 oktober 2011. Aan de hand van filmfragmenten en presentaties werd teruggekeken op 30 jaar afval- en bodembeleid. Samen met haar partners en 300 aanwezigen boog de OVAM zich over de toekomst van het afval-, materialen- en bodembeleid in Vlaanderen.

30 jaar OVAM te boek

Niet de toekomst, maar wel de historische achtergrond die het decor vormde

voor de oprichting van de OVAM, is het centrale thema van het boek 'De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij in historisch perspectief'. Torsten Feys van het Instituut voor Publieksgeschiedenis van de UGent schetst de maatschappelijke achtergrond en de continu evoluerende kijk op de problematiek van afval en bodemvervuiling. Het resultaat is een vlot geschreven boek, dat via de OVAM-website kan gedownload worden.

Naar aanleiding van haar jubileum hield de OVAM ook de website www.30jaarovam.be boven de doopvont. In een interactieve tentoonstelling en tijdslijn roepen videofragmenten, foto's, artikels en getuigenissen van partners de voorbije 30 jaar op. In één oogopslag vormen geïnteresseerden zich een beeld van de mijlpalen in het afval- en bodembeleid van de afgelopen 30 jaar. Een waardig tijdsdocument dat de link legt tussen de toenmalige visie en de inzichten van vandaag.

Alle info: www.30jaarovam.be

Vlnr: Ann Van Doren (directeur Open Bedrijvendag), Henny De Baets (aministrateur-generaal OVAM), Karel Beneens (zaakvoerder Beneens en zonen en laureaat van de Award 'Materialen in Beweging'), Wim Geens (Directeur bij Van Ganswinkel, laureaat van de publieksprijs 'Materialen in Beweging'), Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege, Marc Van den Bosch (Adviseur VOKA, voorzitter MINA-raad en voorzitter van de jury 'Materialen in Beweging')

De grondstoffen van morgen beheren we vandaag

Materialen zijn letterlijk de bouwstenen van onze samenleving: we hebben ze nodig om te wonen, te communiceren, te reizen, te werken en te ontspannen. Maar materialen zijn eindig en de groeiende vraag jaagt de prijzen de hoogte in. Alleen een groene kringlooeconomie, waarbij materialen telkens opnieuw gebruikt worden, stelt onze grondstoffen veilig voor de toekomst. De OVAM neemt de handschoen op en timmert samen met ontwerpers, producenten, onderzoekers en consumenten aan het duurzaam materialenbeheer van morgen.

**Historisch decreet geeft
duurzaam materialenbeheer
juridische grond**

**Rond de tafel voor een
groene kringlooeconomie**

**Roadmap wijst de weg naar
een grondstoffenefficiënt
Europa**

**Ecodesign.link: kersverse
webstek rond duurzame
productinnovatie**

**Nieuwe uitdaging: stort-
plaatsen ontginnen**

Historisch decreet geeft duurzaam materialenbeheer juridische grond

Op 23 december 2011 werd het nieuwe Materialendecreet goedgekeurd. Het nieuwbakken decreet verzekert het jonge materialenbeheer in Vlaanderen van een stevige basis. Onze aanpak van afvalstoffen en materialen is bij deze ingrijpend hertekend.

Cruciale materialen zullen schaars worden, en dat hoeft niet eens zo lang meer te duren. Stijgende grondstofprijzen jagen de productiekost voor bedrijven nu al de hoogte in. Rudy Meeus, afdelingshoofd Afval- en Materialenbeheer: “Het nieuwe Materialendecreet toont hoe we die uitdagingen het hoofd kunnen bieden. Het uitgangspunt is niet langer: hoe kunnen we afvalstoffen beheren met zo weinig mogelijk schade voor mens en milieu? De hamvraag is wel, hoe we materialen zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen produceren, gebruiken en verbruiken. Of nog: hoe beheren we onze materiaalkringlopen optimaal, opdat ze eeuwig blijven ronddraaien?”

Van ontginning tot afdanking

John Wante, diensthoofd Beleidsinnovatie: “Het Materialendecreet gaat uit van een volledig nieuw beleidsconcept. Waar de focus vroeger lag op het voorkomen van afval en een milieuvriendelijk beheer, benaderen we materialenkringlopen voortaan in hun geheel. Het uitgangspunt is dat we producten gedurende hun hele levenscyclus bekijken. Die start bij het ontginnen of winnen van een grondstof en eindigt pas wanneer een materiaal definitief wordt afgedankt. Over deze ganse cyclus moet de milieu-impact zo klein mogelijk zijn.”

“Maar wanneer spreken we van een grondstof? En wanneer wordt die grondstof een afvalstof? Het Materialendecreet bakent hier heldere criteria voor af. Ook bevestigt het decreet de hiërarchie voor materialenbeheer, die Vlaanderen reeds jaren voor afvalstoffen hanteert. Preventie en hergebruik krijgen voorrang op recyclage. Materiaalrecyclage is te verkiezen boven energietoepassingen met hoog rendement. Deze laatste hebben dan weer een streep voor op verbranding met lage energie-efficiëntie en storten. Nieuw is dan weer dat de producentenverantwoordelijkheid een ruimere paraplu krijgt. Naast de aanvaardingsplicht voor afvalstoffen, kunnen producenten voortaan ook op andere manieren verantwoordelijk worden gesteld voor de recyclage of afvalverwerking van hun product, voor het vergroenen van hun ontwerp en productieproces”, aldus John Wante.

Levend instrument

Parallel aan het decreet, keurde de Vlaamse Regering het nieuwe uitvoeringsbesluit Vlarema begin 2012 definitief goed. Decreet en uitvoeringsbesluit worden vanaf 1 juni 2012 effectief van kracht. “Het Vlarema vervangt het vroegere Vlarea en bevat gedetailleerde voorschriften over (bijzondere) afvalstoffen, grondstoffen, selectieve inzameling, vervoer, de registerplicht en de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid”, verduidelijkt John Wante. “Het besluit is een levend instrument, dat gaandeweg zal aangepast worden wanneer in de praktijk van het materialenbeheer nieuwe noden de kop zouden opsteken.”

Een vernieuwend materialenbeleid vergt meer dan regulering en heffingen, benadrukt John Wante. “Transitienetwerken

en projecten waaraan bedrijven, middenveldorganisaties en kennisinstellingen deelnemen, zijn even essentieel. Door het Materialendecreet wordt de zelfstandigheid van Plan C mogelijk. Dit transitienetwerk moet met allerhande experimenten en initiatieven concrete doorbraken naar een duurzame materialenmaatschappij mogelijk maken, en straks Vlaanderen als groene economie op de Europese kaart zetten.”

4 speerpunten van het nieuwe Materialendecreet

Het nieuwe decreet:

1. legt de basis voor het beter sluiten van de materialenkringlopen in Vlaanderen;
2. maakt een groen aankoopbeleid door de overheid mogelijk;
3. zet het licht op groen voor Plan C, een samenwerkingsverband tussen bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheidsinstanties;
4. sluit de deur voor uitvoer van ongesorteerd afval naar het buitenland, dat een nefaste invloed kan hebben op de eigen Vlaamse verwerkingsindustrie.

Download de folder over het decreet Duurzaam Materialenbeheer via www.ovam.be/materialenbeleid

Rond de tafel voor een groene kringlooeconomie

Materialen zijn van strategisch belang voor Vlaanderen. De Vlaamse Regering riep duurzaam materialenbeheer dan ook uit tot één van de dertien grote maatschappelijke uitdagingen binnen Vlaanderen in Actie (ViA). Met de OVAM als dirigent wil Vlaanderen tegen 2020 ook op dit vlak tot de Europese hitparade behoren.

Het ViA-thema Duurzaam Materialenbeheer krijgt vorm via drie pijlers, die elkaar versterken: Plan C, een actieprogramma en het steunpunt Duurzaam Materialenbeheer.

1. **Hoe gaan we in 2050 om met materialen?** Dat is de hamvraag voor Plan C, een lerend netwerk rond duurzaam materialenbeheer dat vernieuwers uit alle segmenten van de maatschappij bijeen brengt. Samen werken ze een langetermijnvisie uit en zetten ze innovatieve experimenten op.
2. **Een versnelling hoger.** Op een meer operationeel niveau ontwikkelt een stuurgroep van publieke en private actoren in een participatief proces het Vlaamse Materialenprogramma. Dat moet de omslag naar een duurzaam materialenbeheer versneld inzetten.
3. **Op 1 januari 2012 ging het steunpunt Duurzaam Materialenbeheer van start.** Dat onderzoekt de komende vier jaar welke economische, beleidsmatige en maatschappelijke randvoorwaarden vervuld moeten zijn om de transitie naar een materiaalzuinige kringlooeconomie te realiseren.

Eerste rondetafel Duurzaam Materialenbeheer

Vlaanderen zette op 6 juni 2011 een symbolische stap in de transitie naar een duurzaam materialenbeheer met een eerste rondetafel Duurzaam Materialenbeheer. 33 organisaties uit de overheid, de industrie, de wetenschap en het maatschappelijke middenveld engageerden zich om samen op een jaar tijd een ambitieus en gedragen programma uit te tekenen. Dat plan beschrijft heel concreet de hefboomen en acties om Vlaanderen tegen 2020 op de kaart van het duurzaam materialenbeheer te zetten. Wordt vervolgd, want tijdens een tweede Ronde Tafel op 6 juni 2012 zullen de OVAM en haar partners dit programma presenteren. Dat wordt meteen het startsein om met de praktijk te beginnen.

OVAM en VITO gaan samen groene kringloopeconomie activeren

De economie verregaand verduurzamen: dat engagement kan de OVAM niet alleen waarmaken. Ze balt daarom haar ervaring samen met de expertise van die andere materialenexpert, VITO. Op 4 mei 2011 werd een strategische samenwerkingsovereenkomst ondertekend.

De OVAM en onderzoekscentrum VITO zijn geen onbekenden voor elkaar. Al jaren werken ze samen op het gebied van afval- en bodembeheer. De samenwerking kent een nieuwe dynamiek, sinds de Vlaamse ministers Joke Schauvliege (Leefmilieu) en Ingrid Lieten (Innovatie) hun handtekening hebben gezet onder de nieuwe strategische overeenkomst tussen de OVAM en VITO. Onderwerp van het akkoord: de eco-efficiëntie en eco-innovatie in het Vlaamse bedrijfsleven verhogen.

“Ook in het kader van de Open Bedrijvendag sloegen de OVAM en VITO de handen in elkaar. In tandem draaiden ze een documentaire over Duurzaam Materialenbeheer”

Tandem

Beide partners gaan projecten samen uitvoeren en beter samen laten sporen. Al zit de versterkte samenwerking tussen VITO en de OVAM nog maar in de beginfase, toch lopen er al enkele concrete initiatieven in het kader van de nieuwe overeenkomst. Illustratief is de ontwikkeling van de OVAM Ecolizer 2.0, waarvoor VITO de wetenschappelijke basisgegevens leverde. Ook in het ka-

In aanwezigheid van Vlaams minister voor Leefmilieu Joke Schauvliege en Vlaams minister van Innovatie Ingrid Lieten ondertekenden Henny De Baets (OVAM) en Dirk Fransaer (VITO) de samenwerkingsovereenkomst.

der van de Open Bedrijvendag sloegen de OVAM en VITO de handen in elkaar. In tandem draaiden ze een documentaire over Duurzaam Materialenbeheer, die op de twee locaties die dag op heel wat interesse kon rekenen.

Eco-efficiëntiescan met vervolg

Nog een voorbeeld: de recente opwaardering van de eco-efficiëntiescans op maat van geïnteresseerde sectoren, die bedrijven kosteloos kunnen laten uitvoeren. Zo'n scan

onderzoekt hoe bedrijven hun prestatie - zowel op het economische als op het ecologische vlak - kunnen verbeteren. Na afloop beschikte het bedrijf over een lijstje met verbetermogelijkheden, waarna het zelf aan de slag moest. Nu kunnen ze kiezen voor een gesubsidieerd vervolgtraject, met concrete adviezen over specifieke maatregelen door VITO. In 2011 konden scheepsherstellende en chocolade- en biscuitbedrijven zich al in het programma inschrijven. In 2012 komen andere sectoren aan bod.

OVAM en Koreaanse KECO slaan de handen in elkaar

Eind vorig jaar ondertekenden de OVAM en Korean Environment Corporation (KECO), de evenknie van de OVAM in Zuid-Korea, een Memorandum of Understanding. Danny Wille, algemeen directeur van de OVAM: "In KECO hebben we een gelijkwaardige partner gevonden, die voor Vlaamse bedrijven de poort naar het Aziatische continent kan openen."

Met het Memorandum of Understanding spreken de OVAM en KECO formeel af om tweejaarlijks een workshop te organiseren, afwisselend in Mechelen en Seoul. Op dit forum en tijdens bedrijfsbezoeken wisselen beide partijen beleidskennis en informatie uit op het vlak van duurzaam afvalstoffen-, materialen- en bodembeheer.

Danny Wille: "De wereldeconomie schuift onmiskenbaar op in de richting van Azië. Vlaanderen mag die boot niet missen. Met deze samenwerkingsovereenkomst tillen we het Vlaamse afvalstoffen-, materialen- en bodembeheer op een internationaal niveau. In KECO

hebben we een bijzonder interessante partner gevonden, die voor Vlaamse bedrijven het pad naar een Aziatische afzetmarkt kan effenen." De Vlaamse bedrijven uit de afval- en bodemsector behoren tot de wereldtop. Hun knowhow is felbegeerd in de opkomende economieën in Azië. Via deze samenwerking ontstaan dan ook heel wat opportuniteiten. Belangrijk is dat de partners op gelijke voet samenwerken en dat zowel Vlaanderen als Zuid-Korea hier de vruchten van plukken" benadrukt Danny Wille. "Voor de Zuid-Koreanen is het belangrijk om onze visie op afvalstoffen en materialen te doorgronden en inzicht te krijgen in de

Europese regelgeving rond producentenverantwoordelijkheid." Zuid-Korea is wereldproducent van elektrische en elektronische consumptiegoederen en is vragende partij om milieuvriendelijker te gaan produceren.

Danny Wille: "Zowel KECO als de OVAM streeft naar duurzame consumptie en productie. Net als Vlaanderen, en Europa in het algemeen, kent Zuid-Korea een sterke industrialisatie en kampt het met een toenemend tekort aan grondstoffen. We worden dus uitgedaagd door gelijkaardige maatschappelijke problemen. Meer samenwerken is dus een logische stap."

Groepsfoto na de ondertekening van het Memorandum of Understanding

Roadmap wijst de weg naar een grondstoffenefficiënt Europa

Op 20 september 2011 presenteerde de Europese Commissie haar stappenplan om tegen 2050 een efficiënt gebruik van hulpbronnen in heel Europa tot standaard te maken.

Europa staat voor een dubbele opgave: groei stimuleren om jobs en welzijn te creëren voor zijn burgers én er over waken dat deze groei de duurzame toekomst van onze kinderen en kleinkinderen niet in het gedrang brengt. Om de Europese economie groen te laten groeien, moet haar hele samenleving fundamenteel transformeren: energie, industrie, transport, consumentengedrag, technologie ...

Het stappenplan 'To a resource efficient Europe' toont hoe we de uitdagingen kunnen ombuigen in kansen.

Lasten op vervuiling en gebruik van grondstoffen

"Het draaiboek kijkt met een breed vizier", zegt Mieke De Schoenmakere, celhoofd Beleidsteam Europa bij de OVAM. Het stappenplan heeft het inderdaad niet louter over het reduceren van het grondstoffenverbruik, maar breekt een lans voor een meer fundamentele omwenteling in onze manier van produceren en consumeren. Regeringen moeten de belastingdruk verschuiven van arbeid naar vervuiling en hulpbrongebruik. Prijzen zullen straks de reële kosten van het gebruik van grondstoffen moeten weergeven, inclusief de kosten voor milieu en gezondheid. Dit moet bedrijven ertoe aanzetten om te investeren in ecoïnnovatie en ecodesign, wat consumenten dan weer prikkelt om duurzame producten te kopen.

Samenwerking over de grenzen heen

Tussen de Europese landen bestaan grote verschillen in het afval- en ma-

terialenbeleid. Waar een land als Griekenland nog het leeuwendeel van zijn afval stort, realiseert Vlaanderen een afvalrecyclage van 80 %. Sommige landen hebben dus nog heel wat werk voor de boeg om de ommezwaai naar een hulpbronnenefficiënt Europa waar te maken. Mieke De Schoenmakere: "De winst is nochtans enorm: door sloopafval op te werken tot bouwstof kun je bijvoorbeeld enorm veel besparen. In ons land hebben we weliswaar al zulke stappen gezet om duurzamer met hulpbronnen om te gaan, maar we zijn er nog niet. Resource efficiency gaat immers nog verder. Ik zie hierin veel kansen tot samenwerking over de grenzen heen, zoals dat bijvoorbeeld vandaag al gebeurt in het Europese C2C-netwerk."

Transitie naar hulpbronnenefficiënt Europa

Bij het beleidsvoorbereidend werk rond de roadmap heeft de OVAM de voorbij-

jaren haar expertise en ervaring nuttig kunnen inzetten. Zo heeft het Vlaamse Gewest tijdens het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 het duurzaam materialenbeleid prominent op de agenda geplaatst. Ook nu de roadmap bestaat, is de OVAM vast besloten om mee aan de kar te blijven trekken. "De Europese Commissie zal passende beleids- en wetsvoorstellen voorbereiden om het plan uit te voeren. Maar ook de lidstaten moeten op hun niveau actie ondernemen. Dat betekent nieuwe maatregelen nemen voor een efficiënter gebruik van hulpbronnen, met zowel inspanningen van het bedrijfsleven als bijdragen van de consumenten. En dat is precies waar we nu in Vlaanderen hard aan werken", besluit Mieke De Schoenmakere.

Europees netwerk mondt uit in Vlaams C2C-plan

Samen met negen andere Europese organisaties maakte de OVAM vorig jaar het INTERREG IVC-project 'Cradle to Cradle Network' (C2CN) rond. De finale van het project betekent echter allerminst een eindpunt.

In plaats van louter afval en emissies te beperken, is het veel beter om de hele kringloop te sluiten. Dat is de essentie van Cradle to Cradle (C2C): de geleidelijke verschuiving van eco-efficiëntie naar eco-effectiviteit. Maar is C2C ook meer dan een slim concept? Hoe introduceren we het in de industrie, de designwereld, de bouwsector, de ruimtelijke planning? En welke uitdagingen brengt dit met zich mee? Tien Europese organisaties zijn overtuigd van de kracht van C2C en toonden aan elkaar hoe zij een ten overvloede beschreven concept ook daadwerkelijk in de praktijk brengen. Het 'Cradle to Cradle Network' (C2CN) vormde twee jaar lang een boeiend web van actieve C2C-actoren, die inspirerende cases uitwisselden.

Slimme verbindingen

Maar hoe leiden al die ideeën tot meer eco-effectiviteit in de Vlaamse bedrijven? Vorig jaar blies de OVAM verzamelen rond de Vlaamse C2C-tafel. Een breed en geanimeerd overleg met de Vlaamse actoren over de uitkomst van C2CN leverde een actieplan en een Vlaams beleidskader op. Het doel: het C2C-handelen in het Vlaamse beleid en bedrijfsleven aanwakken. Wat is de OVAM op het vlak van C2C van plan?

Walter Tempst, projectleider Beleidsinnovatie bij de OVAM: "Het Europese netwerk heeft ons een korf vol C2C-voorbeelden aangereikt. Niet alleen technologische innovaties, maar ook nieuwe samenwerkingsvormen, processen en werkmethodes zitten in dat menu. Good practices zijn veelal contextspecifiek waardoor een boude 'copy-paste' doorgaans niet mogelijk is. De OVAM legde daarom een slimme verbinding tussen Vlaamse projecten die reeds in de steigers stonden en een tweetal good practices uit het netwerk. Het ene project mikt op een beter en duurzamer materiaalgebruik in kmo's met behulp van materialenscans. Het tweede project is het opzetten van een platform rond reststromen. De inspiratiebron: het platform opgezet door het Britse National Industrial Symbiosis Programme (NISIP)."

Praktische gids

Maar om C2C in Vlaanderen een versneling hoger te schakelen, is er meer nodig dan losse projecten. "We willen eco-effectiviteit ook structureel inbouwen in het beleid en het bedrijfsleven. De actoren hebben samen een beleidskader ontwikkeld, in feite een praktische gids met aanknopingspunten voor wie actie wil ondernemen. C2C in het onderwijs, kennisontwikkeling en financiering zijn enkele van de aanbevelingen." Om ook de Europese uitwisseling levendig te houden, onderzoekt de OVAM momenteel op welke manier het C2C-netwerk bestendig kan worden en ingebed in het materialenbeleid.

"Het is veel beter om de hele kringloop te sluiten. Dat is de essentie van Cradle to Cradle (C2C): de geleidelijke verschuiving van eco-efficiëntie naar eco-effectiviteit."

Identikit C2C-Network

Looptijd: 2010-2011

Projectpartners C2C-Network: Provincie Limburg (NL), OVAM (BE), Metropolitan Milan Development Agency (IT), Department for Economic and Tourism Development of the City of Graz (AT), ARDI Regional Agency for Development and Innovation Design Center (FR), Kanuun Etu Ltd (FI), West-Transdanubian Regional Development Agency (WTRDA) (HU), Suffolk County Council (UK), North-East Regional Development Agency (RO), Government Office for Development and European Affairs (SI)

Budget: € 2.479.234, waarvan € 1.905.167 door Europa gefinancierd.

www.c2cn.eu

Ecodesign.link: kersverse webstek rond duurzame productinnovatie

Op 17 januari 2012 schoot de website OVAM Ecodesignlink.be uit de startblokken. Ontwerpers, onderwijsinstellingen, ondernemers en bedrijven vinden er informatie en instrumenten rond duurzame productinnovatie.

Door de milieu-impact in rekening te brengen en de hele levensloop van het product (of de dienst) voor ogen te houden, kunnen designers de milieulast van hun ontwerp zoveel mogelijk beperken. Bij de OVAM staat ecodesign hoog op de agenda. Uit die ambitie vloeiden al heel wat markante initiatieven voort. De ontwikkeling van de Ecolizer en Ecolizer 2.0, de organisatie van de Ecodesign Awards voor professionele ontwerpers en studenten, het uitvoeren van studies en het organiseren van workshops rond ecodesign: de expertise en ervaring groeiden jaar na jaar aan. Die schat aan informatie is nu samengebracht op de website Ecodesign.link.

LinkedIn

Alle doelgroepen in de productketen kunnen hier terecht voor een helder overzicht van alle OVAM-instrumenten en kennis over ecodesign. Het trefpunt wil organisaties en ontwerpers infor-

meren, maar ook sensibiliseren en faciliteren in hun werking rond ecodesign. Tegelijk is Ecodesign.link de motor om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan, innovatief onderzoek te voeren en proefprojecten op te zetten. Een sterke link met de behoeften en de feedback van de doelgroepen is dus broodnodig. En daar speelt het trefpunt doelbewust op in, mede via een ecodesigngroep op de sociale netwerksite LinkedIn.

Duurzame bedrijfsvoering

Ook nieuw is de 'OVAM Sustainable Innovation System Toolkit'. De OVAM SIS Toolkit is een instrument om duurzame innovatie en ecodesign te stimuleren - hetzij binnen een bedrijf, hetzij binnen het ontwerpproces van een specifiek product.

De toolkit kwam er op vraag van de praktijk. Ontwerpers en bedrijven gaven te kennen een reële behoefte te

“Ecodesign.link is de motor om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan, innovatief onderzoek te voeren en proefprojecten op te zetten. Een sterke link met de behoeften en de feedback van de doelgroepen is broodnodig.”

hebben aan concrete informatie over duurzame productinnovatie. Niet alleen over de milieu-impact van producten, ze willen ook inzicht krijgen in de andere meerwaarden van ecodesign: de financiële, menselijke, sociale, natuurlijke en intellectuele aspecten. Bovendien waren ontwerpers op zoek naar een houvast om over al deze voordelen te communiceren en te onderhandelen met de klant of de opdrachtgever van hun project. Doorgaans staat daarbij in de eerste plaats het financiële plaatje voorop. Met de OVAM SIS Toolkit hebben ontwerpers en bedrijven nu een tool in handen waarmee ze hun ontwerp op alle mogelijke vlakken - het milieu, het bedrijf, de gebruiker, de samenleving - kunnen aftoetsen aan de ambitie en de behoeften van hun klant.

De OVAM werkt momenteel een traject uit om de OVAM SIS Toolkit te verspreiden.

www.ovam.be/ecodesignlink

'Solarwind' van Raf Van Hulle, winnaar van de OVAM Ecodesign Award Pro 2011

Nieuwe uitdaging: stortplaatsen ontginnen

Een stortplaats is niet langer het eindstadium, maar wel een bron van materialen en energie. De OVAM heeft in 2011 het concept van Landfill Mining (LFM), of het ontginnen van oude stortplaatsen, verder ontrafeld. Het komende jaar is het zoeken naar internationale partners om samen een onderzoeksprogramma op te zetten.

Verspreid over Vlaanderen liggen er zo'n 1700 oude stortplaatsen. Naar schatting de helft daarvan zou bruikbare materialen bevatten. Die kunnen worden gerecupereerd of, wanneer materiaalrecyclage niet mogelijk is, verwerkt tot energie. Die toepassing wordt in het Engels Landfill Mining (LFM) genoemd.

Welke voordelen biedt ELFM?

Eddy Wille, projectcoördinator LFM: "Tot voor kort had een stortplaats een uitgesproken negatieve connotatie. Gezien de impact op milieu en ruimte, werd het storten van afval de voorbij decennia steeds meer verlaten. Met LFM draaien we die visie om: hoe kunnen we de bestaande stortplaatsen inzetten en inrichten om ze af te

stemmen op onze primaire behoeften aan ruimte, drinkbaar water en materialen?"

Luk Umans, projectleider LFM: "LFM is ook vanuit een ander perspectief te bekijken. Wat we vandaag niet kunnen recupereren of recyclen, lukt misschien morgen wel. Zo is het misschien een duurzamere keuze om bepaalde stortplaatsen pas te ontginnen als de technologie eenmaal bestaat, om van 'moeilijke' afvalstoffen hoogwaardige producten te vervaardigen. In plaats van ze vandaag al aan te boren, om er louter energie uit op te wekken. In deze optiek zijn stortplaatsen eigenlijk de voorraadkamers van morgen."

Eddy Wille: "Op dit moment is er in het maatschappelijke debat een spanningsveld tussen het dreigende tekort

aan energie én de behoefte aan materialen. Het is niet ondenkbaar dat in de toekomst het materialenvraagstuk de bovenhand gaat nemen."

Welke rol wil de OVAM spelen?

Luk Umans: "LFM is een relatief nieuw concept, waar ook op internationaal vlak nog maar weinig expertise in bestaat. Daarom willen we met alle spelers een langetermijnperspectief ontwikkelen. De OVAM wil de voortrekker zijn, om samen met stakeholders te onderzoeken hoe we stortplaatsen zo nuttig mogelijk kunnen toepassen. In mei 2011 zette de OVAM een workshop over LFM op touw. Meer dan tachtig experts uit binnen- en buitenland zochten mee naar wegen om een toekomst voor ELFM uit te stippelen."

Eddy Wille: "Dat we bij de OVAM veel verwachten van LFM, vertaalt zich ook in de visienota en het voorstel van projectstructuur dat de directieraad eind 2011 goedkeurde. De eerste opgave: een betere kijk verwerven op het potentieel van de stortplaatsen. Zijn er valoriseerbare afvalstoffen aanwezig, en is het haalbaar ze te ontginnen? Dat gaan we onderzoeken in een aantal proefprojecten, die we koppelen aan ambtshalve saneringsoperaties van oude stortplaatsen. Zo willen we het concept in de vingers krijgen."

Presentaties en het verslag van de workshop zijn te raadplegen op www.ovam.be (trefwoord LFM).

Werken aan leefbare steden

Openbaar vervoer, onderwijs, cultuur, klimaat ... De leefbaarheid van een stad wordt op verschillende domeinen gemaakt, niet het minst het leefmilieu. De OVAM levert haar bijdrage aan gezonde steden, waar het goed is om te wonen, te leven en te ondernemen.

Bodemverontreiniging in de stad vergt vernuftige aanpak

Lokerse Hoedhaarsite demonstreert duurzaam saneren

Bodemsaneringen kleuren groener

CityChlor vindt Europees antwoord op stedelijke verontreiniging

Aalst, Mechelen en Kortrijk testen nieuw soort partnerschap met de OVAM uit

Bodemverontreiniging in de stad vergt vernuftige aanpak

Verontreinigde bodems zadelen de bewoners niet alleen op met gezondheidsrisico's, bodemsaneringswerken brengen vaak ook hinder met zich mee. Het goede nieuws: zo'n preciaire situatie is vaak de ideale voedingsbodem voor vindingrijkheid. Dat bewees de OVAM in 2011 met een handvol succesvolle saneringsoperaties.

Bodemsaneringen in stedelijke omgeving zijn vaak een hachelijke onderneming. Verontreinigingen komen vaak voor in stadstuintjes, op een binnenkoer, of zelfs onder gebouwen. De klassieke ontgravingstechnieken bieden in dat geval geen uitkomst. "In steden moet de bodemsanering haar grenzen verleggen", vertelt **Anke Debeuf**, dossierhouder Saneringsprojecten en Verwijderingen. "Uit noodzaak kiezen bodemsaneerders veelal voor een in situ saneringstechniek. Ook moeten ze rekening houden met de bewoners. Langdurige geluids- en visuele hinder moeten zoveel mogelijk worden beperkt. Daarom moet je innovatie in dergelijke dossiers alle kansen geven."

Eddy Wille, afdelingshoofd Interventies, Verwijderingen en Saneringen: "De resolute keuze van de OVAM om innovatie alle ruimte te geven, past

perfect in het Vlaamse en Europese beleidsplaatje. Het stimuleren van nieuwe bodemsaneringstechnieken is één van de speerpunten in de beleidsnota van Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege. Bovendien is innovatie één van de pijlers van Vlaanderen in Actie, bedoeld om de Vlaamse kenniseconomie een innovatiebad te geven."

Topje van de ijsberg

Heel wat verontreinigde terreinen in de Vlaamse binnensteden zijn vandaag nog bewoond. Het gaat vaak om fabrieken die al lang verdwenen zijn en waarvan niet meer geweten is waar ze waren gelegen. Omdat de verontreiniging in deze woonzones toch nog risico's kan inhouden, gaat de OVAM actief op zoek naar deze gronden. Ze doet dit door

zelf inventarisatiestudies uit te voeren en door de steden en gemeenten te ondersteunen bij de opmaak van de gemeentelijke inventaris. Op de in kaart gebrachte potentieel verontreinigde woonzones start de OVAM bodemonderzoeken op om de inwoners een beeld te geven van de kwaliteit van hun grond. Een 600-tal gezinnen profiteerde in 2011 van deze aanpak.

Wedstrijd met jury

Op verontreinigde sites waar de sanering via de geijkte methoden technisch niet haalbaar bleek, testte de OVAM in 2011 meerdere innovatieve werkwijzen uit. Die vernieuwing begint al bij de aanbestedingsprocedure. Voor de sanering van een met organochloorverbindingen verontreinigde site aan de Sint-Laureisstraat in Antwerpen vond

de OVAM inspiratie in de bouwsector. **Peter Nagels**, stafmedewerker Interventies, Verwijderingen en Saneringen: “De aanbestedingsprocedure verliep in de vorm van een wedstrijd, om zo veel mogelijk potentiële saneerders aan te trekken. In een ‘prestatiebestek’ legde de OVAM enkel de saneringsdoelstellingen vast. Hoe die worden behaald, bepaalt de inschrijver zelf. Een jury met vertegenwoordigers van de OVAM en experts uit de wetenschappelijke wereld beoordeelde de voorstellen. Voor bouwprojecten is deze werkwijze gangbaar, voor een ambtshalve bodemsanering is dit een primeur.”

Eddy Wille: “In ons land is er duidelijk behoefte aan innovatieve saneringstechnieken voor de verontreiniging met VOCl, gechloroerde solventen. Vlaamse ondernemingen deden diverse projectvoorstellen op basis van eigen onderzoek of ervaringen in het buitenland. Dat leverde een veelheid aan vernieuwende ideeën op, zowel op het vlak van bodemonderzoek als saneringstechnologie.”

Hoogtechnologische scan

Die vernieuwing laat zich ook voelen bij de saneringswerken zelf. Zo worden steeds vaker doorgedreven selectieve slooptechnieken toegepast bij het ontmantelen en slopen van gebouwen. In Lokeren kon door het gebruik van een innovatieve meettechniek de sloop nog efficiënter en rationeler worden aangepakt. **Kathleen de Muer**, projectleider

ambtshalve saneringen: “Bij de afbraak van de fabrieksgebouwen op de Hoedhaarsite in Lokeren brachten we alle afvalstoffen op het terrein in kaart. Aan de hand van staalnames kregen we inzicht in de graad van vervuiling van muren, plafonds, vloeren en andere inerte materialen in de gebouwen. Ook maakten we gebruik van een draagbaar XRF-toestel. Dat analyseert in minder dan één minuut of een bodem of een gebouw zware metalen bevat. De aannemer kon daardoor een veelvoud aan scans uitvoeren en zo de verontreiniging nog gedetailleerder in kaart brengen. Met die informatie kon de sloop gericht uitgevoerd worden, zonder schoon en verontreinigd bouwpuin te vermengen.”

In bebouwde omgeving is ook ontgraving niet altijd vanzelfsprekend. **Anke Van Noyen**, projectleider ambtshalve saneringen: “Op een voormalige busstelplaats in Brecht was een ondergrondse opslagtank beginnen lekken. De minerale olie was onder de openbare weg in de bodem gesijpeld, pal aan een appartementsgebouw. De klassieke afgravingstechniek met graafmachines konden we hier niet toepassen, omdat in de grond een wirwar van leidingen en buizen liep. Bovendien hield de operatie risico's in voor de stabiliteit van het flatgebouw. We moesten op zoek gaan naar een alternatieve saneringmethode.” Die diende zich aan in de vorm van een grondzuigmachine, die verontreinigde grond via een slang opzuigt. “Het voordeel? De zuigslang is bijzonder flexibel en kan daardoor ook

in moeilijk bereikbare ruimtes of in grond met veel obstakels ontgraven.” Een baanbrekende technologie die de sanering in alle veiligheid tot een goed einde bracht.

Giftige cocktail

In het verleden verwoestte een hevige brand de site van solventverwerker Biochim in Machelen. Een uiterst giftige cocktail van duizenden liters chemicaliën kwam in de bodem en het grondwater terecht. Om deze complexe en gevaarlijke verontreiniging aan te pakken, voerde de OVAM een aantal tests uit: in-situ vacuümextractie en selectieve ontgraving in gesloten omgeving. Hierbij paste de OVAM voor het eerst de techniek van katalytische oxidatie toe. **Katrien Van de Wiele**, projectleider Brownfields: “De aannemer bouwde over de verontreinigde grond een tijdelijke loods, waarin de luchtkwaliteit continu gemeten, afgezogen en geventileerd werd. De extreem hoge verontreiniging en het daaraan gekoppelde explosiegevaar vereisten bijzondere veiligheids- en gezondheidsmaatregelen. Daarom mocht de zone tijdens de graaf- en transportwerken enkel met persluchtbeademing betreden worden. De schadelijke gassen die bij de ontgraving vrijkwamen, werden bij temperaturen tussen 350° en 500° meteen verbrand. Dit procedé is uniek in de Vlaamse bodemsaneringsector en zal in de toekomst beslist nog toegepast worden in andere saneringsoperaties.”

Lokerse Hoedhaarsite demonstreert duurzaam saneren

De verontreiniging wegnemen, is één zaak. Maar een hedendaagse sanering heeft oog voor zoveel meer: de werken toespitsen op de bestemming van morgen, de ecologische voetafdruk minimaliseren, disciplines zoals archeologie betrekken, de omwonenden laten meekijken ... Op de Hoedhaarsite in Lokeren legde zo'n duurzame sanering de basis voor een nieuwe, groene woonsite.

Van 1900 tot 1960 bewerkte de haarsnijderij nv Hoedhaar in het centrum van Lokeren konijnenvellen voor de hoedennijverheid. Om het haar los te weken van de huid, werd kwik gebruikt. Die stof sijpelde in de bodem en leidde tot een verstrekkende verontreiniging. Het terrein lag er jarenlang onaangeroerd bij. De start van de saneringswerken in 2011 luidde voor deze stadskanker de ommekeer in.

Zonne-energie

Eind 2010 gingen de saneringswerken van start. De OVAM sloopte de gebouwen van het oude bedrijf, verwijderde asbest en paste chemische reinigingstechnieken toe op het bouwafval. De oude afvalstoffen kregen een nieuw leven als aanvul- en funderingsmateriaal

of ze werden gebruikt als energiebron. Alle activiteiten op de Hoedhaarwerf draaien volledig op zonne-energie en de werfketen wordt verwarmd met een pelletkachel. De groene energie bedient niet alleen alle elektrische apparaten in de keet - van koffiezetmachine tot computers - maar ook de verlichting.

Prestatiebestek

De sanering was van bij het begin al een buitenbeentje. Voor het eerst verliep de aanbesteding voor het luik groene energie in de vorm van een prestatiebestek, dat heel precies omschrijft wat het resultaat van de saneringswerken moet zijn. Haalt de inschrijver die doelstelling niet, dan volgt een boete. Vincent Kindt van de OVAM: "We stelden bijvoorbeeld dat een deel van de werf overdag op hernieuwbare energie moest draaien, zonder op te leggen hoe de aannemer die energie moet opwekken. Het doel is om de creativiteit in de bodemsanering aan te zwengelen, door de saneerders de vrijheid te laten zelf met innovatieve oplossingen voor de dag te komen."

Zonnepanelen leveren energie op de Hoedhaarwerf in Lokeren

Maar duurzaam saneren gaat verder dan groene werken. Door slim te saneren vermijd je bijvoorbeeld dubbele graafwerken, en ook dat is een winst voor de omgeving. “Hoedhaar is een mooi voorbeeld van een geïntegreerd project”, verduidelijkt Vincent Kindt, diensthoofd Saneringsprojecten en Interventies. “Aan de ene kant heb je de bodemsanering, aan de andere kant is er het bouwproject, en beide zijn maximaal op elkaar afgestemd. Door sanering en herontwikkeling te integreren, sparen we tijd en middelen uit.”

“Op termijn zullen de vervallen gebouwen en vervuilde gronden plaatsmaken voor een aantrekkelijke woonsite, met veel aandacht voor groen”

De duurzame aanpak van de saneringswerken wordt ook doorgetrokken naar de uiteindelijke bestemming van de Hoedhaarsite. Op termijn zullen de

vervallen gebouwen en vervuilde gronden plaatsmaken voor een aantrekkelijke woonsite, met veel aandacht voor groen, waar het aangenaam wonen, fietsen en wandelen zal zijn. De werken gaan in 2012 van start.

Toekomstplannen

Het moge duidelijk zijn: met deze nieuwe saneringsaanpak staat de OVAM met beide voeten in de maatschappij. Ook de bevolking wordt betrokken. Daarom werd de Hoedhaarsite op de Open Bedrijvendag in oktober 2011 opengesteld voor het grote publiek. Bezoekers kregen uitleg over de sanering en de toekomstplannen voor de site. Een maquette, het masterplan en enkele toekomstbeelden gaven geïnteresseerden een eerste glimp van de nieuwe bestemming voor de site.

Dit alles zorgt ervoor dat de sanering van de Hoedhaarsite lokaal breed gedragen wordt. Drie lokale partners sloegen de handen in elkaar om het project op een geïntegreerde wijze aan te pakken: de stad Lokeren die de ruime omgeving rond de site wil opwaarderen, Interwaas die eigenaar wordt van het grootste deel van de gronden en de OVAM, die de sanering op zich nam.

Gallo-Romeinse boerderij

Tijdens de sanering van de Hoedhaarsite werkte de OVAM samen met een team archeologen. Tijdens de afgravingen stuitte zij op de restanten van een Gallo-Romeinse boerderij uit de tweede of derde eeuw. Ook met de lokale heemkundige kring werd samengewerkt. Lokeren was in de twintigste eeuw het wereldcentrum van de haarsnijderij, een industrie die de stad economisch op de kaart heeft gezet en deel uitmaakt van het collectief geheugen. De voorwerpen die tijdens de saneringswerken werden gevonden, zijn vandaag te bewonderen in het Stads-museum van Lokeren.

Bodemsaneringen kleuren groener

Vrachtwagens die af en aan rijden, graafmachines die de verontreinigde grond te lijf gaan, boormachines in actie: een bodemsanering is vaak een ingrijpende en energieverblindende opgave. Kan het milieuvriendelijker? De OVAM onderzoekt samen met VITO hoe we de ecologische voetafdruk van saneringen kunnen verkleinen.

Duurzamer saneren, dat betekent: zorgen voor een lagere CO₂-uitstoot, hernieuwbare energie toepassen en ook een duurzaam materiaalengebruik. Maar hoe kleur je een bodemsaneringsproject groener? In opdracht van de OVAM bundelde VITO de bestaande inzichten over de levenscyclusanalyse van een bodemsaneringstraject. Levenscyclusanalyse of LCA is een internationaal gestandaardiseerde methode om de milieu-impact van een product of proces in kaart te brengen. Het doel was om een overzicht te krijgen van duurzame saneringsvarianten en hun milieu-impact. Die inzichten wil de OVAM nu integreren in de bestaande evaluatiecriteria voor bodemsaneringsprojecten.

BATNEEC

Bij het beoordelen van een saneringstechniek in een welbepaald bodemsaneringsproject weegt de OVAM de kosten en baten af volgens de BATNEEC-principes (Best Available Technology Not Entailing Excessive Costs). Deze evaluatie houdt rekening met de

technische criteria, de kostprijs en de lokale impact op het milieu. Vooral het effect van de sanering op de bodemkwaliteit, de uitstoot van schadelijke stoffen en het gebruik van grondstoffen wordt in rekening gebracht.

Ook de CO₂-uitstoot door het gebruik van energie en grondstoffen is een belangrijk (globaal) milieueffect van een bodemsanering. In de BATNEEC-evaluatie werd daar tot nog toe geen rekening mee gehouden. VITO en de OVAM gingen daarom samen op zoek naar een rekentool om de CO₂-voetafdruk van een sanering te bepalen. Het onderzoekscentrum inventariseerde de beschikbare tools en ging na welke het meest geschikt is voor Vlaanderen. Door de totale CO₂-voetafdruk van verschillende saneringsvarianten te vergelijken, kunnen we nagaan welke de meest CO₂-vriendelijke variant is.

Calculator verheldert

Na vertaling naar de Vlaamse context is het de bedoeling ook de CO₂-tool te

“Duurzamer saneren, dat betekent: zorgen voor een lagere CO₂-uitstoot, hernieuwbare energie toepassen en ook een duurzaam materiaalengebruik.”

integreren in de BATNEEC-evaluatie. De CO₂-uitstoot wordt dan één van de elementen die de keuze voor een saneringsvariant bepalen. De calculator verheldert ook welke processen binnen een saneringsvariant veel CO₂ uitstoten. Ze kunnen dan vervangen worden door koolstofarmere alternatieven.

CityChlor vindt Europees antwoord op stedelijke verontreiniging

Steden in heel Europa kijken tegen bodem- of grondwaterverontreiniging met gechloreerde solventen aan. Het Europese samenwerkingsproject CityChlor wisselde kennis uit over saneringstechnieken en zet met vereende krachten proefprojecten op. Het doel? Een state of the art-methodiek ontwerpen om dit moeilijke bodemprobleem in steden aan te pakken.

Gechloreerde solventen of VOCl's werden in het verleden veelvuldig gebruikt als oplosmiddel voor vetten en oliën in drukkerijen, droogkuiszaken en tankstations. Verontreinigingen met deze stoffen in dicht bevolkte gebieden en grootsteden zijn geen sinecure. Alle Europese steden worden met dit probleem geconfronteerd. Daarom bundelden negen partners uit Vlaanderen, Duitsland, Nederland en Frankrijk in 2009 - met steun van het Europese Interreg IVB-programma - hun krachten in het uitwisselingsproject CityChlor. "Voor Vlaanderen nemen, naast de OVAM, de steden Mortsel en Gent deel", zegt projectleider **Veerle Labeeuw**. "In Nederland participeren Bodem+ en de gemeente Utrecht. Frankrijk wordt vertegenwoordigd door INERIS en ADEME. ITVA en de Landeshauptstadt Stuttgart zijn de Duitse partners. Ook beroepsfederaties, experts en saneringsfondsen worden betrokken in het project." CityChlor loopt over een periode van 3,5 jaar en heeft een budget van 5,2 miljoen euro.

Praktische handleidingen

Met een uitgebreide literatuurstudie, lokale proefprojecten en gerichte studies verzamelde CityChlor kennis en technieken om vervuilde sites in stadsomgevingen te saneren. In 2011 werd al die vergaarde informatie geanalyseerd en gebundeld. **Veerle Labeeuw**: "Die kennis zullen we in 2012 toepassen om de bestaande codes van goede praktijk bij te stellen. Dit moet uitmonden in een set praktische handleidingen, die we in 2013 op ons eindcongres zullen voorstellen."

De kennisvergaring gaat ondertussen zonder aarzelen verder. Zo onderzoekt de OVAM of koudewarmteopslag haalbaar is als saneringstechniek. Een tweede studie bracht de systematische kostenoverschrijdingen bij verontreinigingen met VOCl in de afgelopen 15 jaar in kaart en formuleerde aanbevelingen om onvolkomen ramingen in de toekomst te vermijden.

Proefprojecten

In 2011 gingen in Vlaanderen ook drie proefprojecten van start. UGent deed in een grootschalige bevraging kennis op over risicocommunicatie en -perceptie bij saneringen. In 2012 zal dit resulteren in aanbevelingen over de beste manier van communiceren in een saneringsproject. Twee bodemsaneringsdeskundigen testten dan weer verschillende innovatieve onderzoekstechnieken uit, met wisselend resultaat. Blijkt een techniek succesvol, dan

komt er een code van goede praktijk, opdat deze methodiek in de toekomst ook elders toegepast kan worden.

Identikit CityChlor

Financieringskader: Interreg IV B-programma Noord-West Europa

Deelnemers: OVAM, stad Mortsel en stad Gent (Vlaanderen); Bodem+ en de gemeente Utrecht (Nederland); INERIS en ADEME (Frankrijk), ITVA en de Landeshauptstadt Stuttgart (Duitsland)

Andere partners: beroepsfederaties, experts en saneringsfondsen

Looptijd: 3,5 jaar

Budget: 5,2 miljoen euro, waarvan de helft door Europa gefinancierd.

www.citychlor.eu

Aalst, Mechelen en Kortrijk testen nieuw soort partnerschap met de OVAM uit

Steden en gemeenten kampen nogal eens met complexe problemen, die het gemeentelijke milieubeleid overstijgen. De OVAM test uit of partnerschappen met lokale besturen de hedendaagse maatschappelijke vraagstukken het hoofd kunnen bieden.

Dat het Vlaamse afvalbeleid Europees aan de top staat, is voor een groot deel te danken aan de intense samenwerking tussen de OVAM en de Vlaamse steden, gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Ook inzake bodemverontreiniging loopt er al lang een rechtstreekse lijn tussen beide. Toch kampen lokale besturen soms nog met problemen en werken ze projecten uit die niet binnen de gangbare programma's kunnen worden opgenomen: zwerfvuil, stadskankers, plannen voor nieuwe stadswijken ... Voor die specifieke vragen, pijnpunten en projecten wil de OVAM een nieuwe vorm van ondersteuning bieden, op maat van een stad of gemeente.

Danny Wille, algemeen directeur van de OVAM: "In deze leerfase werken we met een reeks gemeenten een partnerschap op maat uit. Dat OVAM-samenwerkingsverband bundelt lopende dossiers en nieuwe projecten, maar ook ideeën voor toekomstige plannen. Voor elke gemeente is er een centraal aanspreekpunt bij de OVAM, dat alle projecten binnen het samenwerkingsverband coördineert. Om de drie maanden komen we met het lokale bestuur samen om de voortgang van alle projecten en lopende dossiers, maar ook nieuwe ideeën en knelpunten te bespreken."

Leerfase tot 2013

Van een plattelandsgemeente als Berstem tot een grootstad als Gent of Antwerpen, van Limburg tot West-Vlaanderen: de gemeenten die de OVAM selecteerde op basis van de bestaande prioriteiten in het materialen- en bodembeleid vormen een staalkaart van de Vlaamse steden en gemeenten. Op 10 juni 2011 nodigde de OVAM deze gemeenten uit voor een infosessie. Dat was meteen het startschot voor de leerfase, die nog tot 2013 loopt. In de daaropvolgende maanden volgde een intensief overleg over de concrete uitwerking. Voor de centrumsteden Aalst, Mechelen en Kortrijk zal dit leiden tot de ondertekening van een samenwerkingsverband.

Danny Wille: "Het doel is dat deze eerste set projecten andere gemeenten tot voorbeeld strekt. Mechelen wil bijvoorbeeld onderzoeken hoe het aankoopbeleid van de stad vergroend kan worden. Door zelf milieuvriendelijk aan te kopen, wil de stad niet alleen haar eigen inwoners en bedrijven inspireren, maar haar best practices bovendien delen met andere gemeenten. Die uitwisseling is erg belangrijk, omdat lokale besturen vaak met gelijkaardige problemen kampen. Op die manier wor-

den de middelen efficiënter ingezet. Aalst op zijn beurt wil nagaan op welke manier een project rond huishoudelijk afval een frisse wind kan laten waaien door een verloederde buurt. Kortrijk ten slotte gaat op zoek naar een manier om de selectieve afvalophaling te optimaliseren."

"In deze leerfase werken we met een reeks gemeenten een partnerschap op maat uit."

Gemeentelijke inventaris van risicogronden

Burgers moeten informatie over het al dan niet voorkomen van vroegere bodembedreigende activiteiten op een grond rechtstreeks bij de gemeente kunnen opvragen. "Daarom focussen we in de nieuwe samenwerkingsverbanden ook op het correct uitwerken van deze gemeentelijke inventaris."

In deze proeffase wil de OVAM zich vooral een totaalbeeld vormen. Danny Wille: "Het doel is om de effectiviteit, efficiëntie en kwaliteit van het nieuwe instrument onder de loep te nemen. Verloopt de proeffase positief, dan zullen we bekijken hoe we dit type partnerschap vanaf 2013 aan alle Vlaamse gemeenten kunnen aanbieden. Een belangrijke stap om samen het afval-, materialen- en bodembeleid op het terrein waar te maken."

Netheidsnetwerk gaat samen met lokale besturen strijd tegen zwerfvuil aan

Schone en leefbare steden, propere wijken, afval correct inzamelen, afvalarme evenementen, het zijn thema's die leven. Maar lokale besturen weten niet altijd hoe ze hun inwoners warm moeten maken om hun steentje bij te dragen. Het kersverse netheidsnetwerk moet hen daarbij helpen.

Elke stad, elke gemeente kampt met specifieke uitdagingen en dat geldt ook voor de zwerfvuilproblematiek. Daarom zijn lokale besturen een onmisbare schakel in de strijd tegen zwerfvuil. Een zwerfvuilbeleid vraagt maatwerk, afgestemd op de lokale situaties. Hoe

kun je vuilnisbakjes zo efficiënt mogelijk plaatsen? Hoe betrek je inwoners bij het schoon houden van hun wijk? De lokale besturen helpen in het verbeteren van hun zwerfvuilbeleid, dat is de ambitie van het netheidsnetwerk.

Het netheidsnetwerk werd op 1 april 2011 opgericht. Het idee is ontstaan in de stuurgroep Zwerfvuil die bestaat uit leden van de overheid en de industrie: vertegenwoordigers van de sigaretten- en kauwgomproducenten, de distributiesector, de OVAM, de lokale overheden (VVSG), Fost Plus en het kabinet van Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Schauvliege. In overleg werkten de leden een werkplan uit voor de periode 2011-2015. Dat resulteerde onder andere in de aanstelling van twee vaste medewerkers bij de OVAM. Zij zijn het aanspreekpunt voor lokale besturen, helpen met vragen, geven vorming en stimuleren de samenwerking en uitwisseling tussen gemeenten en steden.

Goede praktijken

Het netheidsnetwerk wil ook de interactie tussen de lokale besturen bevorderen. Het uitgangspunt is dat gemeenten van elkaar kunnen leren door goede voorbeelden uit te wisselen. Het netheidsnetwerk faciliteert die samenwerking door gemeenten samen te brengen op rondetafels, maar ook door te leren van succesvolle initiatieven uit het buitenland.

Nieuwe campagne zwerfvuil brengt positieve boodschap

Rondslingerende peuken, klokhuisen, snoeppapiertjes, kauwgom en blikjes. Voor veel mensen is zwerfvuil een doorn in het oog. Maar, we zijn goed op weg: "Zwerfvuil is niet meer van deze tijd", dat was de positieve boodschap van de campagne rond zwerfvuil die de OVAM in 2011 op gang trok.

'Zwerfvuil. In de vuilbak en nergens anders.' Zo luidt de bekende baseline van de zwerfvuilcampagne van de OVAM, Fost Plus en de lokale overheden. In 2011 sierden de nagelnieuwe campagneposters het straatbeeld. Met de slogan 'Zwerfvuil is niet meer van deze tijd. Dankzij u blijft het proper in uw buurt' wijzen ze elk van ons op de verantwoordelijkheid om zelf onze leefomgeving aangenaam en schoon te houden. De achterliggende gedachte: met een kleine inspanning van ons al-

lemaal zijn we voorgoed verlost van zwerfvuil.

Met de nieuwe campagneposter kun je ook thuis aan de slag. Op de website www.indevuilbak.be kun je de zwerfvuilaffiche naar eigen goeddunken personaliseren. Met een eigen raamposter roep je de hele buurt op om mee te werken aan een propere buurt.

Meer info: www.indevuilbak.be

Een gezonde leef- omgeving vandaag en morgen

Een goede gezondheid is ons dierbaarste goed. Maar milieuverontreiniging jaagt de kans op gezondheidsproblemen de hoogte in. De OVAM maakt een prioriteit van het saneren van risicovolle verontreinigingen. Mogelijke gezondheidseffecten zijn daarbij van doorslaggevend belang.

Programma om gasfabrieken te saneren krijgt vorm

Gegroepeerde sanering van asbest en zink op kruissnelheid

De OVAM legt de vinger op risicovolle activiteiten in drinkwaterwingebieden

Nieuwe Europese richtlijn perkt milieubelasting industrie in

Programma om gasfabrieken te saneren krijgt vorm

De laatste gasfabriek doofde haar ovens al een halve eeuw geleden, maar de verontreiniging in de bodem vormt vandaag nog steeds een mogelijk risico. De OVAM werkt een programma op maat uit. In 2036 moet de sanering van alle verontreinigde sites minstens van start gegaan zijn.

Van de negentiende eeuw tot de eerste helft van de twintigste eeuw werd stadsgas gewonnen uit steenkool, onder andere voor de straatverlichting. Bij de gasproductie kwamen toxische stoffen vrij, zoals teer en cyanide. De bodem en het grondwater van deze locaties zijn daardoor vaak ernstig verontreinigd. Die vervuiling kan een risico vormen voor de volksgezondheid; de voormalige gasfabrieken bevinden zich immers vooral in stedelijke gebieden in de kern of aan de rand van woongebieden. Sanering is dus noodzakelijk om milieuhygiënische redenen. Door hun strategische ligging fungeert de sanering van deze vaak verloederde gronden bovendien als hefboom voor economische ontwikkeling.

Inventarisatie en dan plan van aanpak

Om deze uitdaging op een efficiënte manier aan te pakken, zette de OVAM een programma rond de aanpak van gasfabrieken op. Het doel: de gassites in Vlaanderen in kaart brengen aan de hand van een uitgebreide inventarisatie en een strategie uitwerken voor de sanering. **Caroline Van Gool**, celhoofd interregio West afdeling Bodembeheer: “Na evaluatie van vroegere inventarisaties en bijkomende inventarisatie-inspanningen, werden welgeteld 122 gassites opgelijst. Onder ‘gassites’ verstaan we gasfabrieken, gashouders en gasproductie als nevenactiviteit van een andere industrie. De helft van deze 122 sites stond bij de OVAM al als gassite geboekstaafd. De meeste grote gasfabrieken behoren hiertoe. Voor de sanering van een aantal grote sites sloot de OVAM in 2009 een bedrijfsspecifieke overeenkomst af met de Gasfabriekgroep, vertegenwoordigd door Eandis.

Die legt de planning vast voor de sanering van de terreinen van de groep.”

Voor de sites die nog niet onderzocht zijn, heeft de OVAM een plan van aanpak opgesteld: tegen 2016 moet het bodemonderzoek van alle gassites afgerond zijn, in 2036 moet de sanering van alle verontreinigde sites van start gegaan zijn. Op basis van de kenmerken van de sites, de historische informatie en de troeven voor herontwikkeling, heeft de OVAM een prioriteitenlijst opgesteld voor bodemonderzoeken tegen 2016. Op basis van deze bodemonderzoeken kan er nadien een prioriteitenlijst uitgewerkt worden voor de (ambtshalve) sanering van de verontreinigde gassites. De OVAM is reeds begonnen met de ambtshalve sanering van de gassites in Aalst, Antwerpen, Blankenberge, Gent, Leuven, Mechelen, Tienen en Turnhout.”

Tegen 2036 moet de sanering van alle in Vlaanderen gelegen verontreinigde gronden minstens begonnen zijn, zo stelt het Milieubeleidsplan. De programma-aanpak voor gasfabrieken en voor scholen (zie kader) moeten helpen om die doelstelling te bereiken.

Aanpak op maat voor scholen

Op en rond schoolterreinen komt nogal eens een bodemverontreiniging voor. Ook hier kiest de OVAM voor de programma-aanpak. Projectverantwoordelijke **Dirk Henckens**: “Zowel de beleidsnota Onderwijs als die van Leefmilieu voor de regeerperiode 2009-2014 stipt de sanering van vervuilde schoolterreinen als prioriteit aan. In 2010 volgde overleg hierover tussen de twee kabinetten, de OVAM, GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en AGION, het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs.”

Vorig jaar ontvingen de inrichtende machten van alle scholen uit het gesubsidieerd onderwijs een enquêteformulier. Daarin peilde de OVAM naar mogelijke bodemverontreiniging op het terrein van de scholen. Meer dan 1.500 scholen vulden de vragenlijst in. Op basis daarvan zullen voor beide ministers beleidsvoorstellen opgesteld worden”, verduidelijkt Dirk Henckens. “Vanaf 2012 zijn we van plan om hier een gerichte communicatie rond uit te werken.”

De OVAM legt de vinger op risicovolle activiteiten in drinkwaterwingebieden

Water uit de kraan moet gegarandeerd zuiver en veilig zijn. Daarom moet bodemverontreiniging in drinkwaterwingebieden zo veel mogelijk uitgesloten worden. De OVAM ging met een programma van start om risicogronden in kaart te brengen en zo publieke drinkwaterwinnings beter tegen verontreiniging te beschermen.

Ongeveer 340 miljard liter, zo veel drinkbaar kraantjeswater produceren de 15 Vlaamse drinkwatermaatschappijen elk jaar. Dat grond- en oppervlaktewater pompen ze op uit drinkwaterwingebieden, zones waar men grondwater wint voor de productie van drinkwater. Voor het thuis uit de kraan stroomt, ondergaat het water een intensief zuiveringsproces. Om de veiligheid van het drinkwater te garanderen, is het voorkomen van bodemverontreiniging prioritair. Hoe sneller een verontreiniging wordt opgespoord, hoe effectiever men ze kan aanpakken. Daarom brengt de OVAM nu systematisch alle actieve en voormalige risicoactiviteiten in de beschermingszones in kaart. Tegen 2015 wil ze daarmee klaar zijn.

“Elk jaar produceren de 15 Vlaamse drinkwatermaatschappijen ongeveer 340 miljard liter drinkbaar kraantjeswater.”

77 van de 110 gemeenten in kaart gebracht

“Alle risicoactiviteiten in de beschermingszones, zoals tankstations en metaalbewerkende bedrijven, worden systematisch in kaart gebracht en onderzocht. Wanneer we een verontreiniging vaststellen, wordt die zo snel mogelijk gesaneerd”, vertelt Nathalie Van Trier, projectcoördinator bij de afdeling Bodembeheer.

De OVAM werkt in dit programma samen met de 110 gemeenten die in drinkwater-

terwingebied liggen. “De gemeenten hebben de wettelijke verplichting om alle actieve risicogronden op hun grondgebied te inventariseren, deze informatie in databanken te bewaren en ze met ons uit te wisselen. In de praktijk hinken de gemeenten met deze inventarisatie- en informatieplicht vaak achterop: hun databank laat geen uitwisseling toe of is niet volledig. Om toch toegang te krijgen tot die gegevens, hebben we de gemeenten die in drinkwaterwingebied liggen, gecontacteerd. We proberen de gemeenten ook actief te betrekken via plaatsbezoeken, waarbij we bodemdata en kaartmateriaal uitwisselen. In 2011 zijn op die manier de actieve risicoactiviteiten van 77 van de 110 gemeenten in kaart gebracht.”

Oriënterend bodemonderzoek verplicht

Momenteel heeft de OVAM zicht op om en bij de 2000 dossiers in drinkwater-

wingebied. Deze inventarisatie biedt de OVAM een overzicht van de bedrijven die nog geen oriënterend bodemonderzoek hebben laten uitvoeren. In 2011 heeft de OVAM 80 ondernemingen aangeschreven die ergens in het bodemonderzoeken saneringstraject zijn vastgelopen om hen op hun plicht te wijzen. “Dankzij een strikte opvolging is het merendeel van deze bedrijven intussen opnieuw in actie geschoten”, zegt Nathalie Van Trier. “Een vierde van deze dossiers kon in 2011 worden afgesloten.”

Voor de inventarisatie en opvolging van historische risicoactiviteiten werden de werkwijze en instrumenten eind 2011 verder verfijnd. “Deze update laat toe om alle percelen met voormalige risico-inrichtingen in kaart te brengen, de oude informatie te interpreteren en elektronisch beschikbaar te stellen, zodat de data uitgewisseld kunnen worden”, besluit Nathalie Van Trier.

Gegroepeerde sanering van asbest en zink op kruissnelheid

In de Noorderkempen en in de streek van Kapelle-op-den-Bos doet zich een grootschalige bodemverontreiniging op particuliere gronden voor. De risico's voor de gezondheid van de bewoners zijn navenant. De OVAM pakte die wijdverspreide verontreiniging efficiënt en met oog voor de betrokkenen aan. Na een minutieuze inventarisatie en voorbereiding de voorbije jaren, werden in 2011 honderden percelen gesaneerd.

Zowel de omgeving van Kapelle-op-den-Bos als de Noorderkempen worstelt met een omvangrijk milieuprobleem. In de omgeving van de vroegere zinksmeltbedrijven in Overpelt, Balen en Lommel in Noord-Limburg gebruikten gemeenten, particulieren en bedrijven jarenlang zinkassen om tuinen en opritten te verharden. In de streek van Kapelle-op-den-Bos zitten er dan weer heel wat asbestcementdraailingen onder de grond, die een gezondheidsrisico inhouden. In beide gevallen resulteerde dit in honderden mogelijk verontreinigde percelen, die onderzocht en vaak ook gesaneerd moesten worden. Hoe pak je zo'n grootschalige verontreiniging efficiënt aan?

Asbestcementdraailingen

“De OVAM ontwikkelde een concept op maat, dat steunt op intense samenwerking met gemeentebesturen en omwonenden”, vertelt **Sven De Mulder**, projectleider Interventies, Verwijderingen en Saneringen.

De asbestcementdraailingen die in de regio Kapelle-op-den-Bos in de grond zitten, zijn een schadelijk bijproduct van de asbestcementen rioleringsbuizen die het bedrijf Eternit in zijn plaatselijke vestiging produceerde. Gezien de omvang van de verontreiniging, besloot de OVAM het probleem in zijn geheel in kaart brengen en de percelen volgens duidelijk plan te saneren. Daarbij deed ze een beroep op het collectief geheugen van de bevolking. In een eerste fase hebben we

alle inwoners via een grootscheepse communicatiecampagne opgeroepen om een meldingsformulier in te dienen wanneer ze asbestcementdraailingen op hun perceel vermoedden. Daarvoor werkten we in eerste instantie intensief samen met zes gemeentebesturen uit de streek. 1.120 particulieren meldden zich aan. In de loop van het project kwamen er meer en meer meldingen uit de ruimere regio. We hebben daarom een gelijkaardige cam-

pagne opgezet in 27 gemeenten rond Mechelen, van Aartselaar tot Wemmel en van Buggenhout tot Duffel.”

Persoonlijke aanpak

Na de inventarisatie volgt onderzoek van de verdachte percelen en eventueel sanering. Ook die laatste stap werd minutieus voorbereid. Vooral de OVAM met de sanering van

een perceel van start ging, bracht de aannemer een persoonlijk bezoek aan de bewoners. Hij lichtte het verloop van de sanering toe, maakte de nodige praktische afspraken en besprak de veiligheidsvoorschriften tijdens de werken. “De betrokkenen apprecieerden deze persoonlijke aanpak”, stelt Sven De Mulder.

In 2011 saneerde de OVAM 200 percelen verspreid over 19 gemeenten. 28.000 ton werd daarbij afgegraven. “Zo’n grootschalige verontreiniging in één keer aanpakken heeft niets dan voordelen. Door alle saneringen samen aan te vatten, kan er flink bespaard én sneller gewerkt worden. En daar zijn zowel de particulier als wij, de overheid mee geholpen.”

Vangnet voor nieuwe gevallen

Ondanks de uitgebreide mediacampanje is de kans groot dat de komende jaren nog meer percelen met asbestcementdraailingen boven water

komen. Om die bijkomende meldingen op te vangen, heeft de OVAM tot 2016 een overeenkomst afgesloten met dezelfde aannemer die de eerdere saneringen heeft uitgevoerd. “Duikt een nieuw geval van verontreiniging met asbestcementdraailingen op, dan schiet hij meteen in actie om het terrein te saneren”, aldus Sven De Mulder.

Ook in de rest van Vlaanderen maakt de OVAM een punt van deze problematiek. “Momenteel laten we in kaart brengen waar asbestproducerende en -verwerkende bedrijven in het verleden actief zijn geweest. Die info hebben we vandaag niet. Toch is dit overzicht cruciaal om in te schatten of we ook in andere regio’s een projectaanpak rond asbestbodemverontreiniging moeten lanceren”, besluit Sven De Mulder.

Beproefd recept

Het stappenplan dat de OVAM in Kapelle-op-den-Bos hanteerde, past ze ook in de Noorderkempen toe. **Nic Van den Heuvel**, projectleider Interventies, Verwijderingen en Saneringen: “Inventariseren door doorgedreven te communiceren, onderzoeken en ten slotte saneren: ook hier zijn dat de grote stappen in de aanpak. We werken voor dit project nauw samen met de bedrijven Umicore en Nyrstar. De OVAM en Umicore staan in voor de financiering; de afgegraven zinkassen worden afgevoerd naar een stortplaats op het bedrijfsterrein van Nyrstar. Dit houdt de piste open om de zinkassen in de toekomst te verwerken of te hergebruiken.”

Die samenwerking levert resultaat op. In 2011 rondde de OVAM de afgraving van zinkassen op opritten en tuinen in Lommel, Overpelt en Mol af. In 2012 volgden de saneringsoperaties in Neerpelt en Balen.

“Duikt een nieuw geval van verontreiniging met asbestcementdraailingen op, dan schiet men meteen in actie om het terrein te saneren.”

Versnelde aanpak scholen en jeugdverenigingen

Tegelijk lanceerde de OVAM een project om de verontreiniging met zinkassen in scholen en terreinen van jeugdbewegingen uit de regio versneld in kaart te brengen. “In een informatiecampagne riepen we scholen en jeugdverenigingen op zich te melden als ze vermoeden dat er zinkassen op hun terrein aanwezig zijn. Vervolgens onderzoeken we deze gronden en verwijderen we, indien nodig, de zinkassen. Als we moeten afgraven, dan stemmen we de werken af op eventuele geplande bouwprojecten en renovaties. Zowel voor de betrokken school als voor de OVAM is dit veel efficiënter.”

Nieuwe Europese richtlijn perkt milieubelasting industrie in

Voorkomen en beheersen van emissies in lucht, water en bodem, dat is de doelstelling van de nieuwe Richtlijn Industriële Emissies (RIE), die op 6 januari 2011 in alle landen van de Europese Unie in werking trad. Achter de schermen leverde de OVAM een significante bijdrage.

De uitstoot van bepaalde industriële bedrijven, gaande van intensieve pluimveehouderijen tot afvalverwerkingsinstallaties, vormt een mogelijke bron van verontreiniging voor lucht, water en bodem en bijgevolg een bedreiging voor de gezondheid. Daar wil de RIE, in het Engels IED (Industrial Emissions Directive), paal en perk aan stellen. Daarom krijgen de grootste industriële installaties voortaan in de milieuvergunning emissiegrenswaarden opgelegd die gebaseerd zijn op de best beschikbare technieken. Daarnaast vergroot ook het belang van preventie en beheersing zodat de kwaliteit van bodem en grondwater behouden blijft. De nieuwe richtlijn is niet alleen een opsteker voor het milieu, maar ook voor de gezondheid van de burgers. De Europese Commissie verwacht dat de implementatie van de richtlijn tot 13.000 minder vroegtijdige sterfgevallen zal leiden.

Beste Beschikbare Technieken

De RIE herzielt en herschikt zeven bestaande richtlijnen over industriële emissies, waaronder de IPPC-richtlijn, de Afvalverbrandingsrichtlijn en de Richtlijn grote stookinstallaties, tot één juridisch instrument. Met de RIE wilde Europa tot een betere afstemming komen met andere Europese regelgevingen, zoals de Kaderrichtlijnen Water en Afval, overlap tussen de afzonderlijke richtlijnen wegwerken en de samenhang tussen de verschillende milieucompartimenten vergroten. Een speerpunt van de RIE is een betere en coherente toepassing van de beste beschikbare technieken (BBT's) in alle lidstaten.

Vertaling naar Vlaamse wetgeving

De Europese lidstaten hebben nog tot 7 januari 2013 de tijd om de RIE te vertalen naar de nationale context. Waar de bodemwetgeving in sommige Europese landen nog in zijn kinderschoenen staat, kijkt Vlaanderen terug op twintig jaar ervaring in bodemsanering. Die expertise zette de OVAM in tijdens de Europese besluitvorming over de RIE en oefende zo een belangrijke invloed uit op de uiteindelijke inhoud. De RIE stemt daardoor op heel wat vlakken overeen met het Bodemdecreet, wat de omzetting naar de Vlaamse wetgeving vergemakkelijkt. Zo bepaalt de huidige bodemwetgeving in Vlaanderen

vandaag al dat bedrijven periodieke controles van bodem en grondwater moeten laten uitvoeren.

Toch zijn er ook vernieuwingen. Op 9 maart 2012 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van omzettingsdecreet goed. Dat heeft gevolgen voor het Bodemdecreet. Vóór bedrijven een milieuvergunningaanvraag indienen om bepaalde industriële installaties in gebruik te nemen, moeten ze eerst een onderzoek uitvoeren naar de toestand van de bodem, het zogenaamde situatierapport. Die rapportage werd geënt op het oriënterend bodemonderzoek, zoals dat in Vlaanderen uitgevoerd wordt. Via het e-loket maakt de OVAM milieu-informatie bovendien breder toegankelijk.

Tegen 2036 moet de sanering van alle verontreinigde gronden zijn opgestart

Nieuwe bodemverontreiniging voorkomen en historische bodemverontreiniging saneren. Dat zijn de belangrijkste doelstellingen van het Bodemdecreet. In 2011 bestond het decreet 15 jaar. Tijd om een bilan op te maken.

De Vlaamse bodem is op meerdere plaatsen verontreinigd, een erfenis uit het industriële verleden. Om die bodemverontreiniging snel en efficiënt aan te pakken, riep het Vlaamse Gewest 15 jaar geleden het Bodemsaneringsdecreet in het leven. Het doel: een overzicht krijgen van de verontreinigde gronden in Vlaanderen en de historische verontreiniging waar nodig saneren.

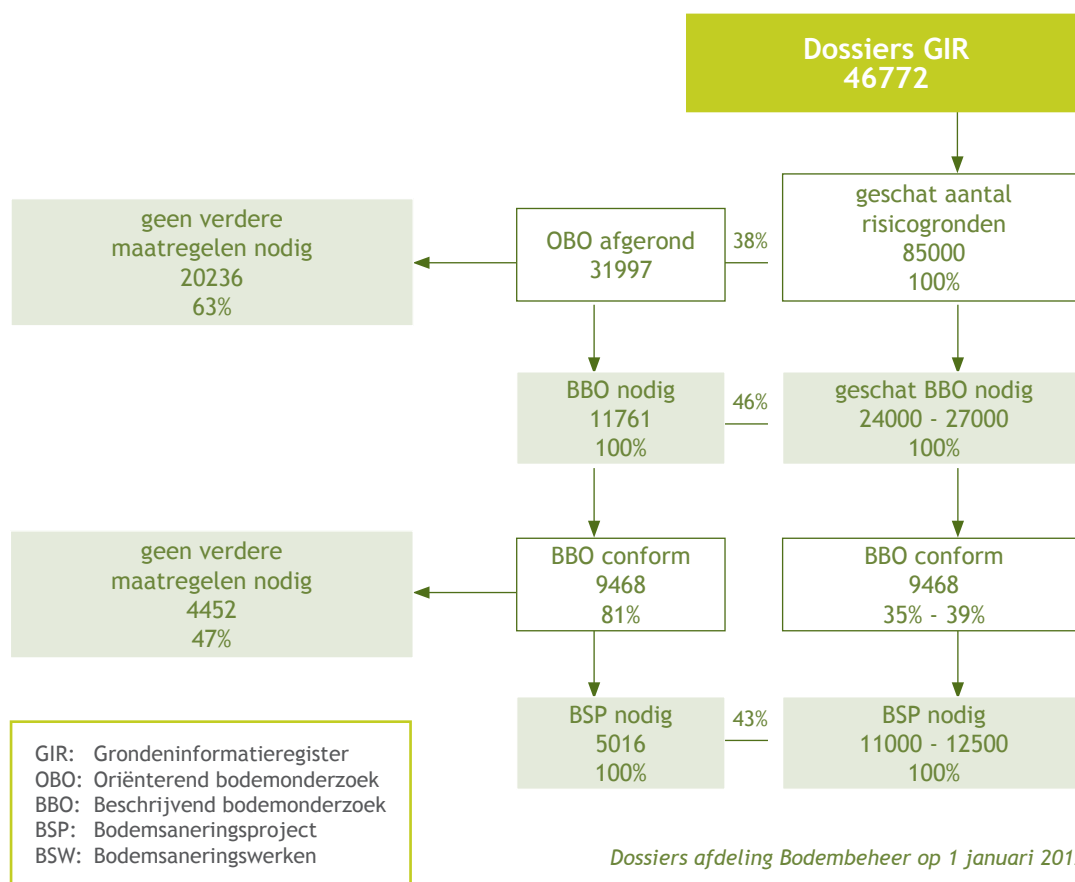
Vlaanderen telt naar schatting **85.000** risicogronden, waar activiteiten hebben plaatsgevonden die de bodem mogelijk hebben verontreinigd. Vandaag heeft de OVAM **46.772** gronden in kaart gebracht en werden **31.997** oriënterende bodem-

onderzoeken (OBO) afgerond. Een grond bestaat uit 1 of meerdere kadastrale percelen. Bij een OBO onderzoekt een bodemsaneringsdeskundige een grond door stalen van bodem en grondwater te nemen. Stelt hij vast dat er ernstige aanwijzingen zijn voor een ernstige verontreiniging, dan dringt een beschrijvend bodemonderzoek (BBO) zich op. Hierbij peilt de bodemsaneringsdeskundige hoe ver de verontreiniging zich heeft verspreid en welk risico de verontreiniging vormt voor mens en leefmilieu. Op basis daarvan wordt duidelijk of een bodemsaneringsproject (BSP) nodig is. De OVAM schat het aantal op **11.000** à **12.500** gronden. Op 1 januari 2012 zijn

bijna 4000 BSP's conform verklaard, zijn op 3501 gronden bodemsaneringswerken gestart en is de sanering van 2187 gronden afgerond.

Tegen 2015 moet op 40 % van deze gronden een bodemsanering opgestart zijn. Tegen 2036 moet de sanering van deze gronden begonnen zijn.

In 2006 trad het nieuwe Bodemdecreet in de voetsporen van het Bodemsaneringsdecreet uit 1995. In tandem met het uitvoeringsbesluit Vlarebo zet het Bodemdecreet naast sanering van historische vervuiling ook sterk in op het voorkomen van nieuwe verontreiniging.

Met oplossingen op maat realiseren we doorbraken

Milieu problemen en duurzaamheidsvraagstukken zijn niet altijd zo eenvoudig op te lossen. Er is heel wat expertise en inzet nodig om ook die complexe puzzels te leggen. Productie- en consumptieketens sluiten, muurvaste bodemdossiers loswrikken: de OVAM maakt er een punt van.

**Materiaalketens sluiten:
duurzaam materialenbe-
heer ten top**

**Nieuwe saneringsaanpak
haalt verlaten bedrijven-
terreinen uit het slop**

Materiaalketens sluiten: duurzaam materialenbeheer ten top

Een bureaustoel vervaardigd uit recycleerbaar materiaal, versleten petflessen die worden bewerkt tot fleecetruien ... Als het aankomt op een duurzaam beheer van grondstoffen, zijn gesloten materiaalkringlopen het neusje van de zalm. Drie concrete ketenbeheerprojecten schoten onder impuls van de OVAM uit de startblokken.

bevat bijna twaalf procent organisch-biologisch keukenafval, zowel composteerbaar als niet-composteerbaar. Een groot aandeel, zoals koffiedrab, schillen van fruit en aardappelen ... is niet te voorkomen. Het te vermijden afval (broodresten, zuivelproducten ...) bedraagt zowat vijf procent. Dit komt neer op een jaarlijkse verspilling per inwoner van 5,5 kg. Piet De Baere, beleidsmedewerker dienst Beleidsinnovatie: "De OVAM wil de strijd tegen voedselverspilling aangaan. In overleg met de sector gaan we op zoek naar de lacunes in de voedingsketen en bekijken we hoe we die kunnen dichten."

Meer klaarheid over houdbaarheidsdatum

De vraag die leidt tot veel voedselverspilling is: tot wanneer is iets houdbaar? "Een eerste pijnpunt situeert zich in de omschrijving van de houdbaarheid van een product", stelt Piet De Baere. "Producenten gebruiken de opschriften 'te gebruiken tot (TGT)' en het dubbelzinnige 'ten minste houdbaar tot (THT)' niet correct. Dat leidt tot verwarring bij de consument. Als de THT-houdbaarheidsdatum van een product verstrijkt, wil dit immers niet per definitie zeggen dat het niet meer geschikt is voor consumptie. Producten als rijst, pasta, suiker, zout ... kun je in principe jaren - en langer dan de THT-houdbaarheidsdatum laat uitschijnen - bewaren. Maar niet alle consumenten zijn zich hiervan bewust, waardoor veel gezonde producten in de vuilnisbak belanden. Via een communicatiecampagne zijn we van plan de consumenten, producenten en distributeurs te sensibiliseren rond deze problematiek."

Ketenbeheer vraagt een andere kijk op produceren en consumeren. Eén die alle fasen in de levensloop van een product bekijkt: vanaf de grondstof, over het ontwerp, het gebruik tot en met de afdanking. Om een product en in één adem de sector te verduurzamen, moeten grondstoffenleveranciers, ontwerpers, producenten, distributeurs en verkopers samen aan de slag. Ze analyseren de hiaten in de levenscyclus van een product en gaan na hoe ze de keten kunnen sluiten. In 2011 werden verschillende ketenbeheerprojecten en verbetertrajecten voor selectieve inzameling voorbereid en op gang getrokken. Van drie projecten, rond voeding,

kunststoffen en landbouwfolies, zijn de contouren concreet.

Voedselverspilling becijferd

Maar liefst één derde van al het voedsel wordt op wereldschaal verspild, blijkt uit cijfers van de Voedsel- en Landbouworganisatie (Food and Agriculture Organization - FAO) van de Verenigde Naties. Om de Vlaamse situatie correct in te schatten, heeft de OVAM op vraag van de Vlaamse Regering een sorteeraanlyse laten uitvoeren van de fractie organisch-biologisch afval van het restafval. De totale hoeveelheid restafval

Soepelere regels, nieuwe technieken

Maar niet alleen de consument moet bewuster worden. “Een andere focus is de samenwerking tussen supermarkten en voedselbanken. Samen met hen zochten we uit waar de logistieke keten hapert en formuleerden we oplossingen om de keten beter te stroomlijnen.” Ook het verlies van fruit en groenten bij telers en distributeurs is een werkpunt. Distributeurs leggen namelijk strikte regels op over het uitzicht en het gewicht van fruit en groente. Samen met de sector wil de OVAM nu na gaan of deze standaarden ook soepeler kunnen.

“De OVAM wil de strijd tegen voedselverspilling aangaan. In overleg met de sector gaan we op zoek naar de lacunes in de voedingsketen en bekijken we hoe we die kunnen dichten.”

Ook nieuwe technieken kunnen helpen om producten een langere houdbaarheid te geven. Piet De Baere: “Vlees dat volgens de MAP (Modified Atmosphere Packaging)-methode verpakt wordt, blijft veel langer vers. Het gebruik van deze innovatieve techniek bij producenten en distributeurs kan het voedselverlies sterk beperken.”

Kunststoffen recycleren

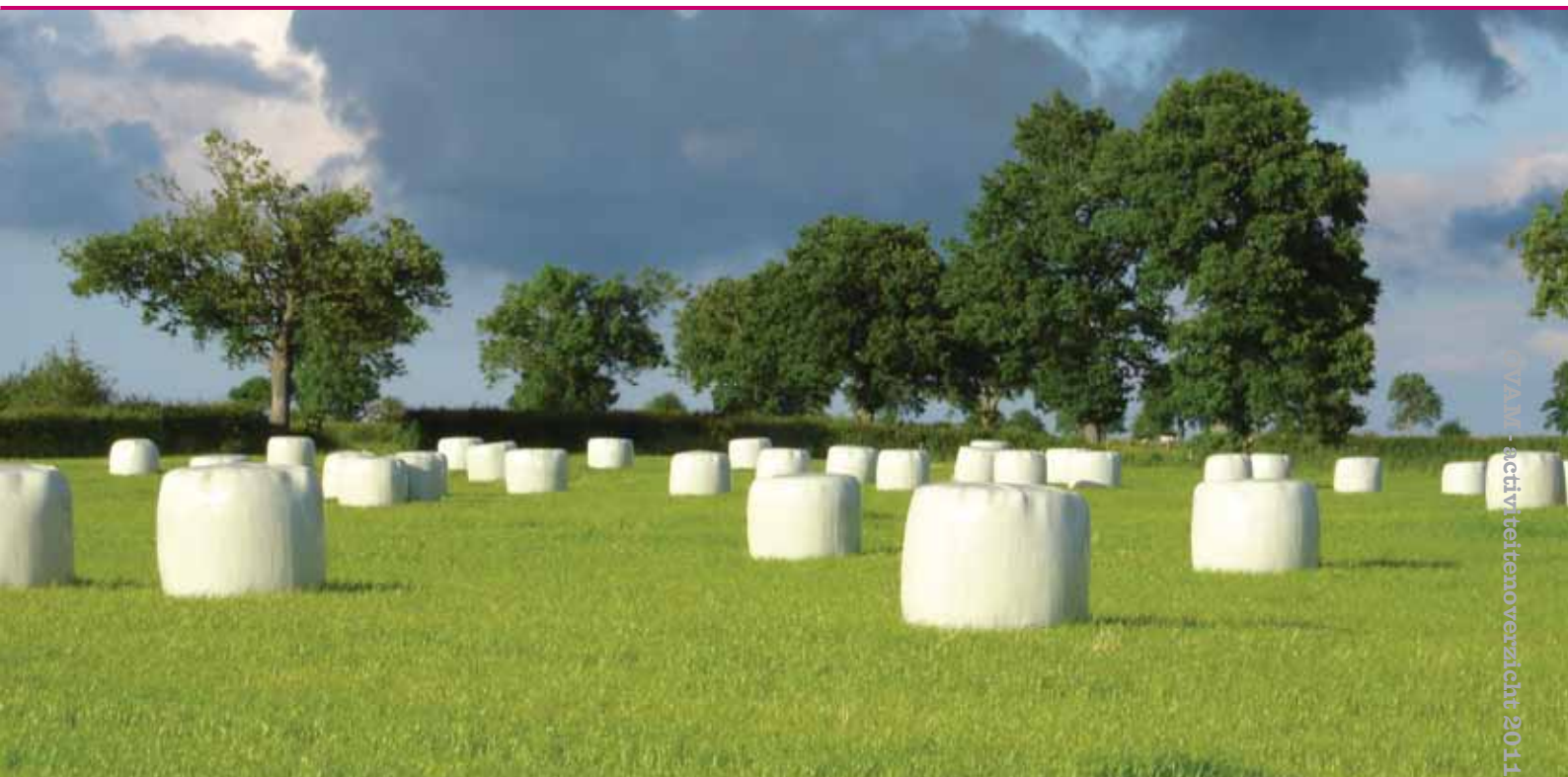
Ook kunststoffen bieden nog heel wat potentieel voor hergebruik of recyclage. Afgedankte voorwerpen gemaakt uit kunststoffen als polyetheen en polypropyleen worden veelal verbrand als restafval, hoewel ze perfect recyclebaar zijn. In het kader van het ketenproject kunststoffen namen alle relevante actoren (Febem, Federplast, Vlaams kunststofcentrum, VVSG ...) deel aan een marktonderzoek. De OVAM gebruikte de resultaten om na te gaan op welke manier de afzet van gerecycleerde kunststoffen bevorderd kan worden. Daarnaast pluisde de OVAM de kwaliteit van het materiaal dat op containerparken terecht komt uit en onderzoekt ze hoe de verschillende kunststoffen nog beter gescheiden kunnen worden. Deze kennis wordt nu gebruikt om in 2012 concrete oplossingen te onderzoeken en uit te werken.

Landbouwfolies

In 2011 nam de OVAM ook de kringloop van landbouwfolies onder de loep. De tuin- en landbouwsector maakt veelvuldig gebruik van folies om stro of percelen mee af te dekken. Hoewel deze landbouwfolies perfect recyclebaar zijn, is de recyclagegraad laag omwille van de vervuilinggraad (zand, modder) van de folies. De OVAM verzamelde producenten, landbouworganisaties, distributiebedrijven en gemeenten rond de tafel om een plan van aanpak uit te werken. Zo wordt een poster verspreid met tips om de kwaliteit van de selectieve inzameling van landbouwfolies te verbeteren. Het komende jaar breien alle betrokken partijen een vervolg aan dit actieplan.

Met deze projecten timmert de OVAM aan een geheel nieuwe methodiek voor ketenbeheer, met participatie van alle sectorspelers als motor. Het concept vindt ook al zijn toepassing in concrete ketenbeheerprojecten rond vlakglas, cellenbeton, gipsafval, dakbitumen en tapijt.

www.ovam.be/landbouwfolies

Nieuwe saneringsaanpak haalt verlaten bedrijventerreinen uit het slop

Door zijn industriële verleden is Vlaanderen doorspekt met verontreinigde sites, die er vaak al jaren ongebruikt bij liggen. Sanering is vaak de spil om deze terreinen te herontwikkelen. De OVAM past in haar beleid een set van instrumenten toe om de bodemsanering te faciliteren. Het doel: de verloedering op zoveel mogelijk plaatsen ombuigen tot een frisse start.

Snellere saneringen, die rekening houden met de nieuwe bestemming van het terrein: dat is de rode draad van het nieuwe beleid dat de OVAM toepast bij haar ambtshalve saneringen. Een efficiënte aanpak van brownfields, het protocol curatoren en Saninvest helpen een stevige hand.

Brownfields: een nieuwe start voor braakliggende sites

In het druk gebruikte Vlaanderen is het de logica zelfde om de opwaardering van vervallen leef- en werkplekken voorrang te geven boven het aansnijden van maagdelijke terreinen. Als een verlaten terrein ook nog eens aan een belangrijke weg, spoorlijn of waterweg ligt, is het potentieel voor economische ontwikkeling groot. Om de private ontwikkeling van brownfields te versnellen, sluit de Vlaamse Regering sinds 2009 convenanten af met investeerders en privéontwikkelaars. De voorbije jaren engageerde de OVAM zich om bij te dragen tot verschillende projecten die uit zo'n convenant voortkomen. Dat doet ze samen met grondeigenaars, projectontwikkelaars, financiers, andere betrokken overheden, onder coördinatie van het Agentschap Ondernemen.

Oude Dokken

Pascal Maebe, celhoofd Brownfields: "Bij een brownfieldproject komt veel meer kijken dan de bodemsanering alleen. Om de site opnieuw leefbaar te maken moet ook gedacht worden aan ruimtelijke ordening, mobiliteit, ontsluiting, communicatie, en zo meer. Een project rijk aan dimensies dus en dat betekent dat een veelvoud aan actoren een vinger in de pap heeft. Een convenant schenkt klare wijn: wat willen we bereiken, en wanneer? Wie realiseert welk onderdeel en wie betaalt het? Via het convenant krijgen ontwikkelaars ook juridisch-administratieve en financiële voordelen. De OVAM kan bijvoorbeeld afzien van de eis tot borgstelling die normaal gezien van de koper geëist wordt opdat deze zijn verplichting tot bodemsanering nakomt. Eens het convenant door alle partijen ondertekend is, krijgt het een hoge prioriteit in onze planning. De ambtshalve of private sanering kan dan aansluiten op het lopende traject."

De conventaanpak wordt onder meer gedemonstreerd in de Oude Dokken in Gent. Waterwegen en Zeekanaal NV staat in voor de aanleg van nieuwe fietsers- en voetgangersbruggen die de wijk verbinden met het centrum van de

stad, het Agentschap Wegen en Verkeer coördineerde de bouw van de Handelsdokbrug die de Oude Dokken met de binnenstad verbindt. De OVAM verzekert ten slotte de bodemsanering.

"In feite verankeren we met Saninvest het hefboomprincipe dat we al een aantal jaren toepassen bij onze ambtshalve saneringen."

Saninvest pakt blackfields versneld aan

Voor extreem verontreinigde sites bieden zelfs brownfieldconvenanten geen soelaas. De kost om het perceel te saneren overstijgt in zulke gevallen de eigenlijke waarde van het terrein, waardoor investeerders deze gronden links laten liggen. Om die impasse te doorbreken hebben de OVAM en de Investeringsmaatschappij Vlaanderen (PMV) vorig jaar Saninvest opgericht, een instrument om de sanering en de herontwikkeling van stadskankers geïntegreerd aan te pakken.

Eddy Wille van de OVAM: “De sanering van probleemsites kost zoveel geld, dat deze dossiers zeer zwaar doorwegen op het OVAM-budget voor ambtshalve saneringen. De kostprijs voor de sanering van één blackfield loopt al snel op in de miljoenen euro’s. De sanering van de ex-Asphaltco-site in Asse bijvoorbeeld kostte afgerond 9 miljoen euro. Pakken we zo één dossier aan, dan blijft er geen budget over voor de sanering van andere sites, die ook hun belang hebben.” Saninvest biedt soelaas.

Hefboom voor herontwikkeling

Een protocolovereenkomst brengt de saneringstechnische kennis van de OVAM en de expertise in vastgoed- en gebiedsontwikkeling van PMV samen in een krachtig instrument. “In feite verankeren we met Saninvest het hefboomprincipe dat we

al een aantal jaren toepassen bij onze ambtshalve saneringen”, stelt Eddy Wille. “Een verontreinigde grond kan voor de samenleving heel wat betekenen. Deze kansen kunnen we benutten door voorbij de verontreiniging te kijken, naar de herontwikkeling. Dan focus je op de maatschappelijke functie die een grond kan krijgen: ruimte voor ondernemen, wonen, schoolgaan en zo veel

meer. Op die manier bekeken, fungeert sanering als een echte hefboom voor de herontwikkeling.”

Samen ontwikkelen de OVAM en de PMV nu een project- en businessplan, dat midden 2012 aan de Vlaamse Regering wordt voorgelegd. Het model zal in een eerste fase verkend worden in een aantal testcases.

Protocol curatoren doorbreekt impasse na faillissement

Faillissementen zetten vaak een rem op de sanering en herontwikkeling van een site. De OVAM sloot in 2010 met de Orde van Vlaamse Balies het vernieuwde protocol curatoren af.

Moet een handelaar of vennootschap de boeken sluiten, dan duidt de rechter een curator aan. Die heeft als taak de failliete zaak afhandelen en met de opbrengst daarvan de openstaande schulden aflossen. Gaat het om een terrein met een verontreinigde grond, dan is de kans groot dat de curator het goed maar moeilijk verkocht krijgt. “Voor investeerders is het immers niet altijd duidelijk of de opbrengst de eventuele saneringskost zal dekken”, verduidelijkt **Annelies Van Gucht**, projectmedewerker Bodemonderzoek en Saneringen. “Faillissementen kunnen langdurig aanslepen, en daardoor blijft het terrein er verontreinigd bijliggen.”

Sinds 2009 is er een oplossing voor deze muurvaste dossiers: het protocol curato-

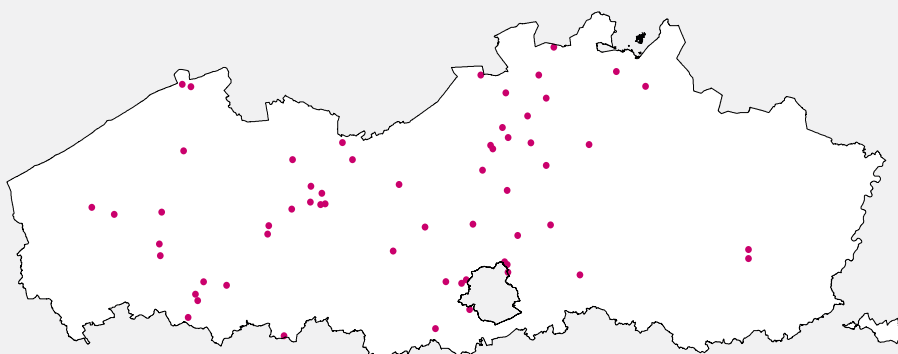
ren. Vindt de curator op de privémarkt geen geïnteresseerde partijen, dan kan hij de site voor het symbolische bedrag van 1 euro aan de OVAM verkopen. **Patriek Casier**, diensthoofd Saneringsprojecten en Verwijderingen: “Zodra de site officieel eigendom is van de OVAM, krijgt het dossier prioriteit voor onderzoek en ambtshalve sanering.”

Het protocol curatoren ging in 2009 van start, kwam op kruissnelheid in 2010 om in 2011 zijn effectiviteit te bewijzen. In 2011 heeft de OVAM volgens

deze procedure drie terreinen aangekocht: Tricot Martine in Gavere, Scheldefuel in Dendermonde en BVBA D’hoe in Liedekerke. Op deze drie terreinen werd intussen het afval verwijderd, het terrein beveiligd en de ambtshalve bodemonderzoeken opgestart. Een tiental andere dossiers is lopende.

Aantal opgestarte ambtshalve saneringsprojecten 2011: 64

Budget ambtshalve bodemonderzoekprojecten 2011: 23.8 miljoen euro

• Nieuwe ambtshalve saneringen in 2011

Goed bestuur

Burgers en bedrijven beter van dienst zijn: dat is de essentie van goed bestuur. De OVAM werkt in de hele organisatie aan haar efficiëntie en doeltreffendheid. Dat maakt haar tot een eigentijds overheidsagentschap, met het gezicht naar de maatschappij.

De OVAM maakt werk van haar trefkracht

Instrumentarium afvalbeheer tegen het licht

Digitale bodeminventaris voorgoed van de grond

De OVAM maakt werk van haar trefkracht

Een slagkrachtig beleid is een prioriteit voor de hele Vlaamse overheid. Het doel: de werking efficiënter en effectiever organiseren, om burgers en bedrijven beter van dienst te kunnen zijn. De OVAM draagt bij en legt eigen accenten.

Het relanceplan bodem leidde tot een versnelde uitvoering van bodemsaneringsprojecten.

In het kader van Vlaanderen in Actie heeft de Vlaamse overheid een meerjarenprogramma opgezet om haar slagkracht te verhogen. De pijlers: administratieve vereenvoudiging, meer doen met minder, een betere dienstverlening door innovatie en meer oplossingsgericht denken. **Herman Gobel**, afdelingshoofd Stafdiensten: “Binnen de OVAM zetten we binnen dit

meerjarenprogramma eigen projecten op, om onze efficiëntie en doeltreffendheid aan te scherpen.”

Nieuwe zuurstof

“Zo hebben we in het kader van het relanceplan bodem de financiële zekerheden verlaagd om de bodemsaneringssector nieuwe zuurstof te geven. Met resultaat: bodemsaneringsprojecten werden versneld uitgevoerd en bedrijven kregen meer kredietruimte. Verontreinigde terreinen van gasfabrieken, scholen en ziekenhuizen gieten we in een efficiënte programma-aanpak. Onze ambthalfve saneringen stemmen we zo goed mogelijk af op de nieuwe bestemming. De jaarlijkse enquête bij de lokale besturen, die we gebruiken om de afvalgegevens en -trends te actualiseren, werd verbeterd en gedigitaliseerd. Voor de gemeenten betekent dit een fikse verlaging van de administratieve lasten.”

Betere planning, georganiseerde monitoring

Iedere OVAM-afdeling heeft het voorbije jaar een traject uitgestippeld om de komende vier jaar de efficiëntie te verhogen. De rode draad: procesoptimalisatie waarbij de kwaliteit van de dienstverlening voorop staat. De OVAM heeft ook haar managementondersteunende diensten doorgelicht. De Vlaamse overheid wil die immers tegen 2014 inkrimpen tot 14 % van het personeelsbestand.

Daarnaast zijn ook OVAM-brede projecten opgezet, die de efficiëntie van de hele organisatie aanpakken. Het voorbije jaar is vooral gewerkt rond het verbeteren van de planning en monitoring. “Dankzij een nieuwe tool verlopen planning en monitoring van onze activiteiten nu systematischer en zijn ze ook gekoppeld aan de begroting- en personeelcyclus met de jaarlijkse planning en evaluatie. Driemaandelijks rapporteert elke afdeling; de stand van zaken wordt dan telkens getoetst aan de doelstellingen”, aldus Herman Gobel.

“Het talent en de kennis die binnen de OVAM aanwezig zijn, willen we koesteren en verder ontwikkelen.”

Talent ontwikkelen

Slagkracht betekent ook continu verbeteren. De OVAM ziet organisatieontwikkeling dan ook als een kans, waarin ze volop investeert. “Het talent en de kennis die binnen de OVAM aanwezig zijn, willen we koesteren en verder ontwikkelen. Mensen aantrekken, ze opleiden en passend inzetten: human resources en een goed kennismanagement zijn enorm belangrijk willen we klaar zijn voor de toekomst.”

Bepalend voor die ontwikkeling is de cultuur van een organisatie. “Het voorbije jaar zijn we van start gegaan met een cultuurtraject binnen de afdeling Afval- en Materialenbeheer. Dat is nodig opdat de afdeling de transitie van het afval- naar het materialenbeheer ook zelf doormaakt. Als deze oefening is afgerond, gaan we de methodiek ook uitrollen naar de andere afdelingen”, besluit Herman Gobel.

De OVAM in top 5 van mature organisaties

De Vlaamse overheid wil tegen 2020 bij de meest performante, effectieve en efficiënte van heel Europa horen. De Interne Audit Vlaamse Administraties (IAVA) heeft een toetsingskader ontwikkeld, dat aan de hand van elf thema's alle aspecten van een efficiënte, effectieve, kwaliteitsvolle en integere overheid belicht. De 'maturiteitschaal' gaat van 0 tot 5. Tegen eind 2011 moest elke entiteit van de Vlaamse overheid het maturiteitsniveau 3 behalen. Dat houdt in dat de beheermaatregelen om de doelstellingen van de entiteit te behalen, aanwezig zijn, gestandaardiseerd en gedocumenteerd zijn, dat erover gecommuniceerd is en dat ze in de hele entiteit worden toegepast. De OVAM doorstond de audit met glans: voor verschillende thema's deed de OVAM het beter dan opgelegd en behoort ze tot de top 5 van Vlaamse overheidsorganisaties.

OVAM pioniert in e-tendering

Sinds 1 juni 2011 moeten ondernemingen die zich willen inschrijven voor een aanbesteding of een openbare offertevraag van de OVAM, hun offerte elektronisch indienen. De OVAM was een van de eerste overheidsinstellingen in Vlaanderen om e-tendering in te voeren.

E-tendering vervangt de papieren kandidaatstellingen en offertes die de inschrijvers persoonlijk, per aangetekende zending of per koerier moesten afleveren bij de aanbestedende overheid. E-tendering betekent administratieve vereenvoudiging, een korte afwikkelingsduur van de dossiers, meer transparantie. Kortom: meer efficiëntie.

eerste aankondiging voorzag de OVAM ook in een oefendossier. Op die manier konden alle leveranciers het systeem ruim op tijd in de vingers krijgen, een half jaar voordat het in alle Vlaamse overheidsdiensten van kracht werd. Na een eerste evaluatie van de ervaringen

van de OVAM concludeerde de dienst Wetsmatiging van de Vlaamse overheid dat e-tendering wel degelijk de kosten drukt, zowel aan overheidszijde als voor de aanbieders.

“Sinds 1 januari 2012 is e-tendering verplicht binnen de diensten van de Vlaamse overheid en de Vlaamse instellingen.”

Sinds 1 januari 2012 is e-tendering verplicht binnen de diensten van de Vlaamse overheid en de Vlaamse instellingen. Overtuigd van de voordelen voor zowel de opdrachtgever als geïnteresseerde ondernemingen, schakelde de OVAM al half 2011 over op elektronisch aanbesteden.

Goed voorbereid aan de meet

Sinds 1 juni 2011 werden al 20 aangekondigde opdrachten via e-tendering geopend. Dit verliep keer op keer bijzonder vlot. Vooral eer het systeem in te voeren, heeft de OVAM de werkwijze breed gecommuniceerd naar haar doelgroepen. Alle leveranciers kregen de kans om een opleiding rond e-tendering te volgen in de OVAM-kantoren. Bij de

Digitale bodeminventaris voorgoed ingezet

Een bodemattest opvragen en ontvangen of een bodemonderzoeksrapport doorsturen: sinds 1 januari 2012 kan het volledig digitaal. Dat is te danken aan MISTRAL, de gloednieuwe webtoepassing van de OVAM.

Wie een eigendom of grond verkoopt, moet vóór het ondertekenen van het compromis een bodemattest overhandigen aan de koper. De verkoper of zijn notaris kan dit attest aanvragen bij de OVAM, die in haar grondeninformatieregister alle relevante gegevens met betrekking tot de bodemkwaliteit bijhoudt. Tot eind 2011 stuurde de OVAM de bodemattesten per post op. Dat nam veel tijd en energie in beslag. Sinds kort zijn alle bodemattesten digitaal, via de online toepassing MISTRAL, opvraagbaar.

Digitale grondeninformatie

Eddy Van Dyck, afdelingshoofd Bodembeheer van de OVAM: “Met MISTRAL voeren we resoluut de digitale grondeninformatie in, met alle voordelen die daarbij horen. Onze snelheid van werken is er significant door toegenomen. Eén dag nadat een notaris of immokantoor een bodemattest aanvraagt, kan hij dit al digitaal downloaden in het webloket van MISTRAL.”

Niet alleen particulieren, notarissen en immokantoren, maar ook bodemsaneringsdeskundigen halen hun voordeel uit MISTRAL. Geert Nys, databeheerder bij de OVAM: “Zoekt een deskundige informatie over een bepaalde grond, dan moet hij niet langer een persoonlijke afspraak maken om de rapporten bij de OVAM in te kijken. Voortaan kan hij deze informatie meteen via het webloket van MISTRAL bekomen. Eens het bodemonderzoek afgerond is, kan hij bepaalde rapporten via het webloket digitaal aan de OVAM bezorgen en moet hij het niet, zoals voorheen, per post opsturen. Dat is niet alleen tijd, maar ook veel

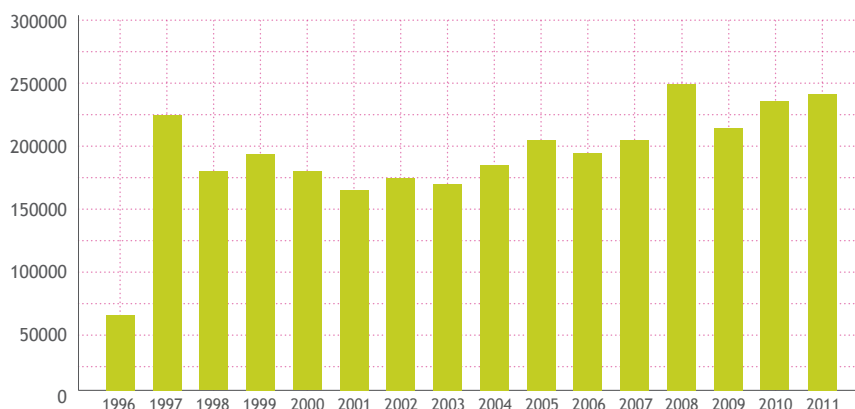
papier gespaard, en dat is dan weer een opsteker voor het milieu.”

Dankzij het nieuwe informatiesysteem kunnen bodemsaneringsdeskundigen bij een nieuw onderzoek uitgaan van eerdere rapporten rond hetzelfde dossier, ook als die onderzoeken door andere bureaus gerealiseerd werden. Waar ze vroeger van vooraf aan moesten herbeginnen, bestaat nu de mogelijkheid om het bestaande rapport via MISTRAL aan te vragen en het als basis te gebruiken om verder te bouwen.

Co-design met gebruikers

MISTRAL is een heuse efficiëntieverbetering, daar zijn alle gebruikers het over eens. Geert Nys: “Notarissen en bodemsaneringsdeskundigen werden betrokken bij de uitwerking van MISTRAL. Op basis van hun feedback hebben we het systeem verder geperfectioneerd. Ook de komende jaren willen we van die wisselwerking met de gebruikers gebruikmaken. MISTRAL is dus niet alleen een duidelijke stap richting e-government, maar ook een mooi voorbeeld van een overheid die samenwerkt met haar burgers.”

Afgeleverde bodemattesten per jaar

Instrumentarium afvalbeheer tegen het licht

Nieuwe uitdagingen, zoals het duurzaam materialenbeheer, vragen een kritische kijk op de instrumenten van het afvalbeheer. De OVAM houdt daarom haar instrumentenportfolio tegen het licht.

Duurzaam materialenbeheer heeft maar zin als ook het afvalbeheer op toeren blijft. Vlaanderen haalt nog altijd de doelstelling van 150 kg huishoudelijk restafval per persoon, maar het resultaat stagneert. En voor bedrijfsafval wordt het potentieel voor selectieve inzameling nog altijd onvoldoende benut. Conclusie: het is nodig te blijven inzetten op de klassieke instrumenten van het afvalbeleid, zoals erkenningen, aanvaardingsplichten, heffingen, enzovoort. Maar nieuwe trends vragen soms bijgestelde of geheel nieuwe instrumenten.

Collectief plan

De milieubeleidsvereenkomsten (MBO) met de sectorfederaties hebben de laatste jaren hun nut overtuigend bewezen. Recyclage treedt meer en meer op de voorgrond, en die trend wordt met de

nieuwe MBO's voor de komende vijf jaar verankerd. In 2011 werd de milieubeleidsvereenkomst (MBO) voor afgedankte voertuigen vernieuwd. Die nieuwe MBO moet helpen de ambitieuze doelstelling te realiseren om tegen 2015 minstens 85 % van deze afvalstroom te recycleren. De aanvaardingsplicht voor gebruikte frituurvetten- en oliën werd dan weer afgeschaft. Samen met de producenten en de steden en gemeenten zal de OVAM een collectief plan ontwikkelen om de inzameling van deze stroom te blijven ondersteunen. Op termijn kan de evaluatie van de aanvaardingsplichten in het kader van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid leiden tot heel nieuwe instrumenten, zoals volwaardige preventieplannen.

Prikkels voor recyclage

Om het gebruik van primaire grondstoffen te vermijden en investeringen in recyclage te bevorderen, zijn recyclagecertificaten een andere denkpiste die Vlaanderen verkent. Voor de bouwsector is die piste al het meest concreet. Om de kwaliteit van gerecycleerde granulaten uit de bouw nog te verhogen, werd vorige jaar een eenheidsreglement ingevoerd. Het doel: de kwaliteit en de traceerbaarheid van de gerecycleerde granulaten garanderen. Met een betere kwaliteit komen de gerecycleerde granulaten immers ook in aanmerking voor meer hoogwaardige toepassingen, denk maar aan het gebruik van betongranulaat in nieuw beton.

Efficiënte datavergaring

Om de trends inzake afval te kunnen duiden, verzamelt de OVAM jaarlijks afvalgegevens. Dat wil ze voortaan nog efficiënter aanpakken. Voor het huishoudelijk afval, zal de OVAM bepaalde afvalgegevens in de toekomst rechtstreeks bij de intergewestelijke samenwerkingsverbanden en de beheersorganismen opvragen. Zowel de gemeenten als de OVAM besparen op die manier heel wat tijd. Verder zal de enquête in het kader van de samenwerkingsovereenkomst vanaf 2012 volledig digitaal gebeuren. Ook voor bedrijfsafval wordt het systeem efficiënter. Zo zal de OVAM de IMJV-bevraging (Integraal Milieujaarverslag) voortaan tweejaarlijks organiseren. In de tussentijd gaat ze specifieke afvalstromen meer gedetailleerd in kaart brengen. Voor de bedrijven betekent dit een pak minder administratie.

Ook Vlarem kan een stevige hand helpen om het duurzaam omgaan met materialen te stimuleren. De OVAM zoekt uit hoe het uitvoeringsbesluit in die zin verfijnd kan worden. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door de BBT-studies (Beste Beschikbare Technieken) systematisch uit te breiden met een luik rond duurzaam materialenbeheer. Ook de effectiviteit van de eigen verguningsadviezen wordt kritisch bekeken.

Groen aankoopbeleid

Financiële instrumenten zijn altijd een belangrijke hefboom geweest voor het afvalbeleid. Heffingen werden tot nu toe uitsluitend ingesteld op eindverwerking, zoals het storten van afval. Gezien het belang van recyclage, onderzoekt de OVAM nu of ze ook voor andere activiteiten hun nut kunnen bewijzen, denk maar aan het instellen van een heffing voor het slecht sorteren van afval.

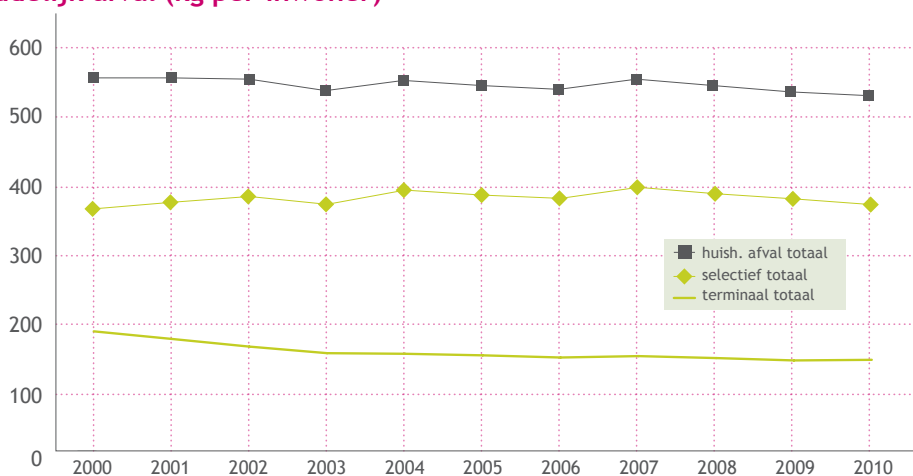
Het subsidiebesluit en de samenwerkingsovereenkomst zijn sinds lang een flinke steun in de rug van lokale besturen. Ten gevolge van de besparingen staat het hele Vlaamse subsidiesysteem

echter onder druk. De OVAM heeft onderbouwde argumenten aangebracht om bij de herwerking van de subsidie-instrumenten toch voldoende middelen voor de gemeenten te blijven voorzien. Gemeenten en steden hebben immers middelen nodig om hun afvalbeheer draaiende te houden (bijvoorbeeld diftar) en nieuwe initiatieven rond duurzaam materialenbeheer op te zetten. Met subsidies kunnen gemeenten bijvoorbeeld een groen aankoopbeleid uitbouwen of een systeem uitwerken om gerecycleerde granulaten in gemeentelijke infrastructuurwerken toe te passen.

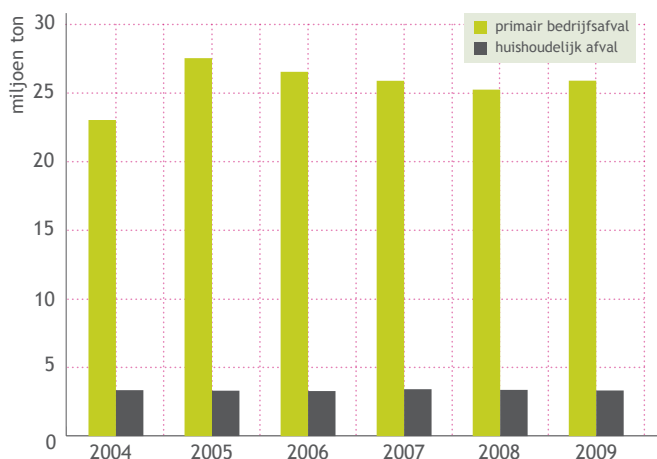
“Nieuwe trends vragen soms bijgestelde of geheel nieuwe instrumenten.”

Overzicht cijfers huishoudelijk afval en bedrijfsafval

Huishoudelijk afval (kg per inwoner)

Bedrijfsafval

Algemeen jaaroverzicht 2011

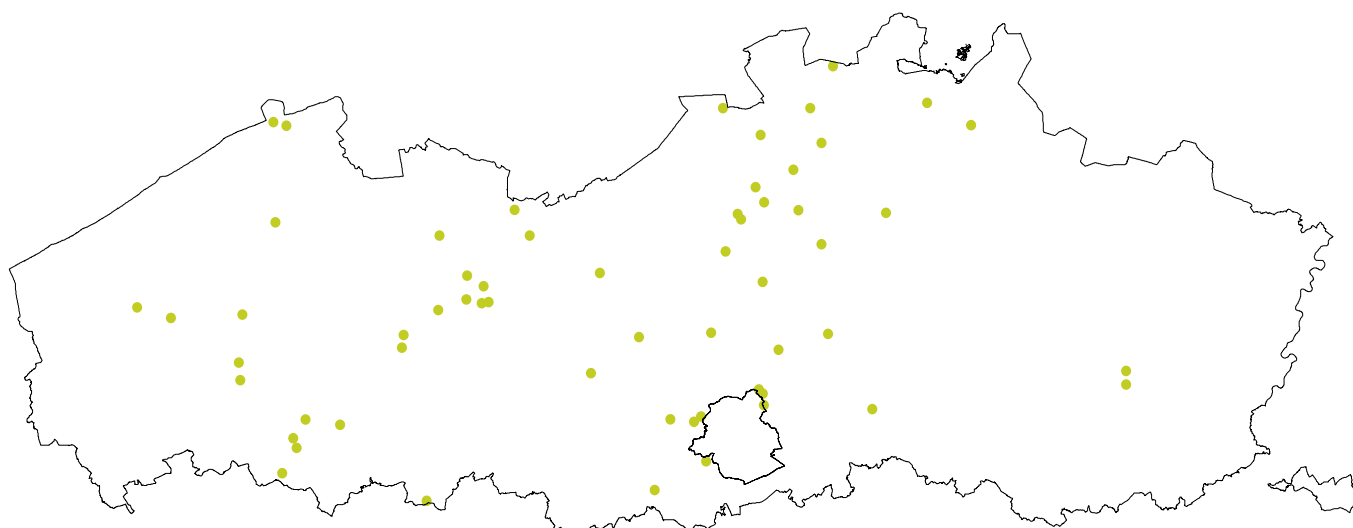

Personeel

Klachtenmanagement

Financiële gegevens

Afdeling Interventies, Verwijderingen en Saneringen

● Nieuwe ambtshalve saneringen in 2011

Enkele belangrijke tussenkomsten in 2011

Project	Gemeente	Vroegere activiteit en verontreiniging	Voorziene nabestemming	Kostprijs €
Carcoke	Zeebrugge	cokesfabriek	industriegebied	3,6 miljoen
Hoedhaard	Lokeren	haarsnijderij, kwikzilver	woonwijk	2 miljoen
Alvat	Buggenhout	vatenreiniging	industriegebied	1,979 miljoen
Building Services	Wevelgem	vervuilde grond en asbest	industriegebied	1,3 miljoen
Bredastraat	Antwerpen	brandstoffendepot	industriegebied	1,375 miljoen
Gorrebroekloop	Willebroek	cokesfabriek, PAK's	industriegebied	1,08 miljoen
Zinkassen	Lommel	functionele ophoging met zinkassen, zware metalen	woongebied	0,5 miljoen
Waterkluiskaai	Gent	PAK's in ophooglaag, asbest, zware metalen	woongebied	0,365 miljoen
Baerts-motowidlo	Genk	kolen- en brandstoffenhandel	woongebied	0,3 miljoen

Afdeling Afval- en Materialenbeheer

Door de verhoogde heffing op het storten van brandbaar afval (van kracht sinds 2007), is de hoeveelheid gestort brandbaar afval stelselmatig gedaald. 2009 was daarbij een kanteljaar. Het sturend effect zet zich ook in 2011 verder. In vergelijking met 2010 werd in 2011 71.585 ton minder brandbaar afval gestort.

De hoeveelheid verbrand afval steeg met 93.179 ton, de hoeveelheid meeverbrand afval daalde met 10.373 ton en de hoeveelheid overgebracht afval bleef nagenoeg gelijk.

Ook de totale hoeveelheid gestort en verbrand afval is in 2011 gestegen tot 4.353.082 ton, ruim 100.000 ton meer dan in 2010.

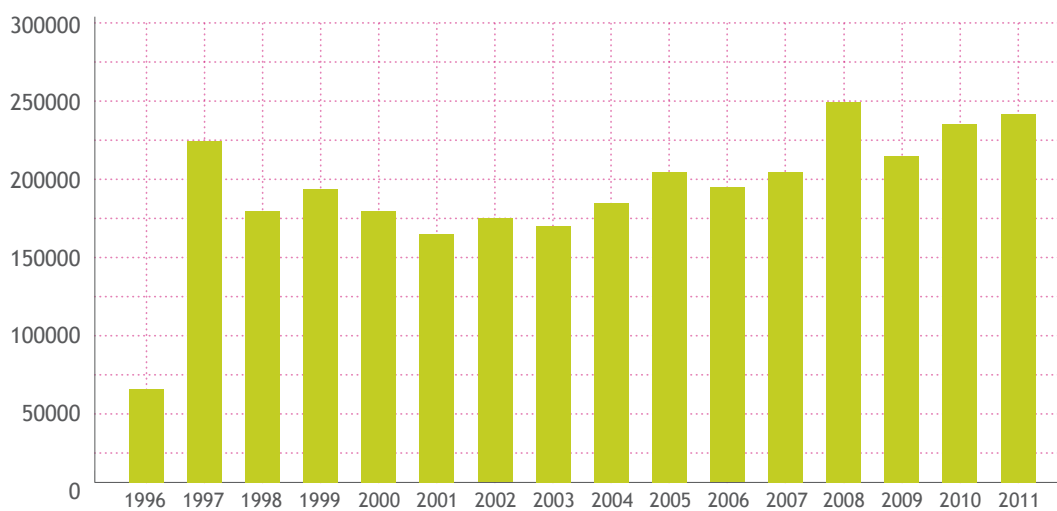
De totale inkomsten uit heffingen namen lichtjes af en bedroegen voor 2010 ongeveer 32,9 miljoen euro (tov 33,4 in 2010).

Verwerkte hoeveelheden afvalstoffen en de geïnde heffingen in 2011:

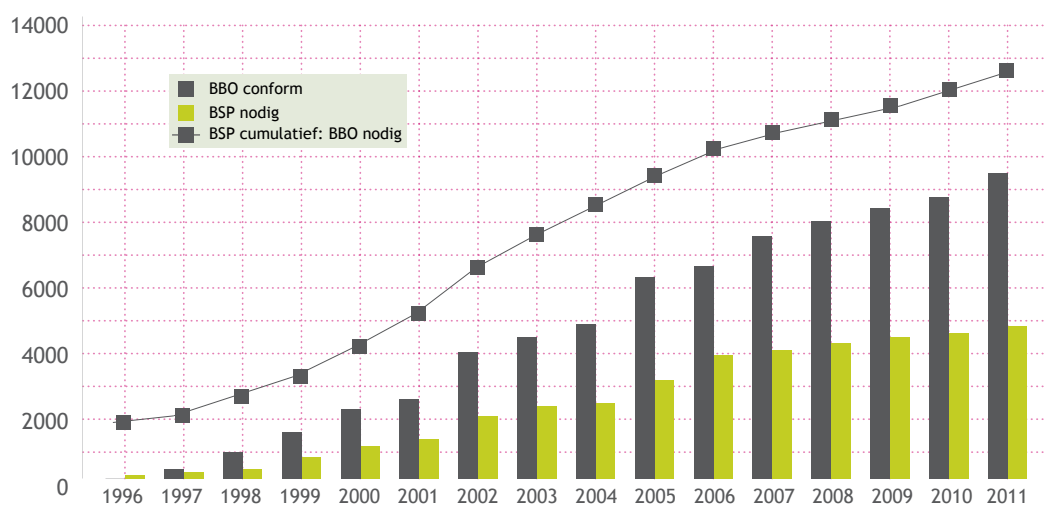
	2011	
	in ton	in euro
Storten brandbaar afval	310.214	7.442.786
Storten niet brandbaar afval	877.330	7.083.878
Verbranden	1.996.944	13.277.411
Meeverbranden	473.904	1.749.670
Overbrengen	694.690	2.869.097
Totaal	4.353.082	32.402.842

Afdeling Bodembeheer

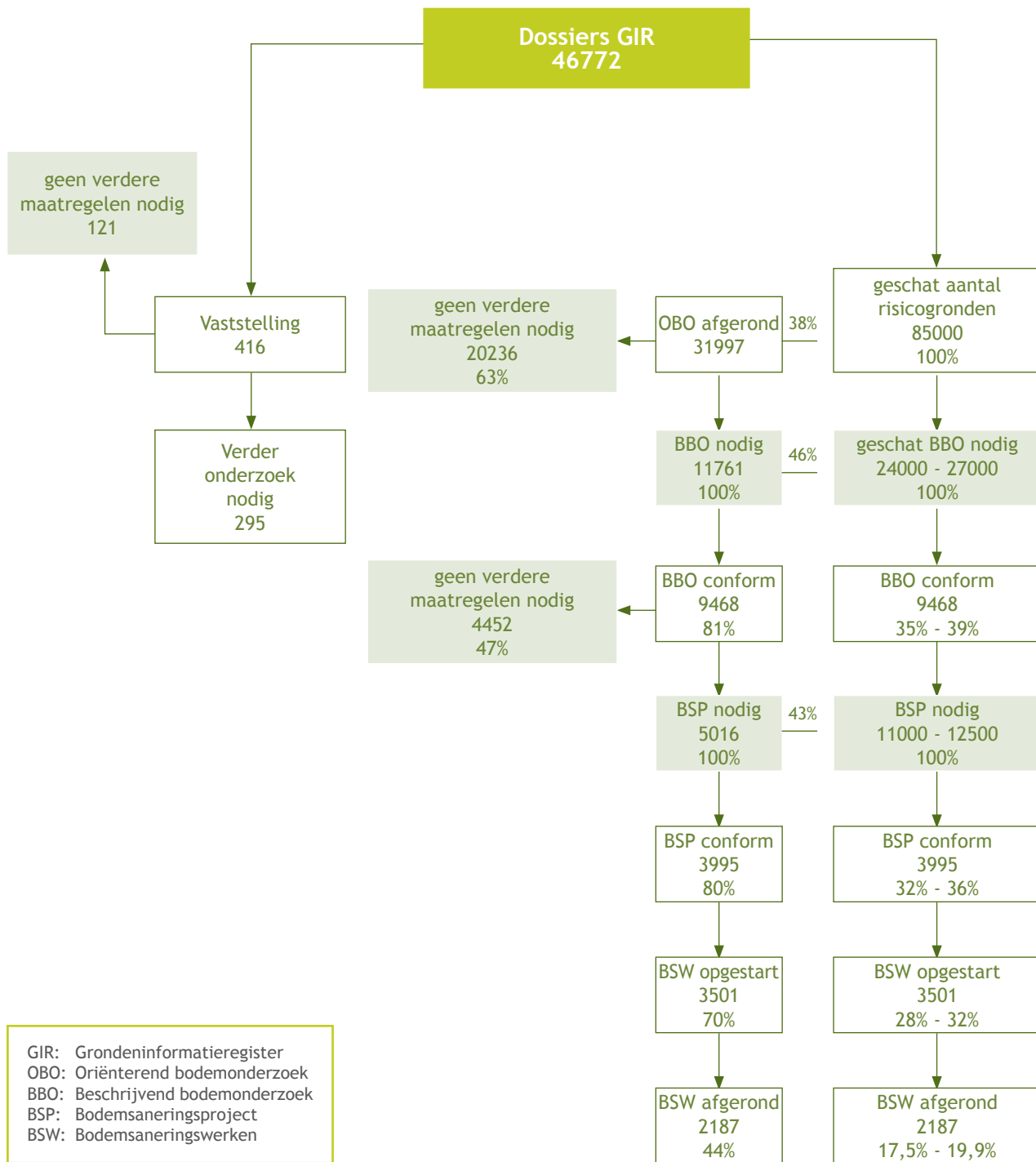
Afgeleverde bodemattesten per jaar

Overzicht BBO - BSP cumulatief

Overzicht dossiers afdeling Bodembeheer

GIR: Grondeninformatieregister
 OBO: Oriënterend bodemonderzoek
 BBO: Beschrijvend bodemonderzoek
 BSP: Bodemsaneringsproject
 BSW: Bodemsaneringswerken

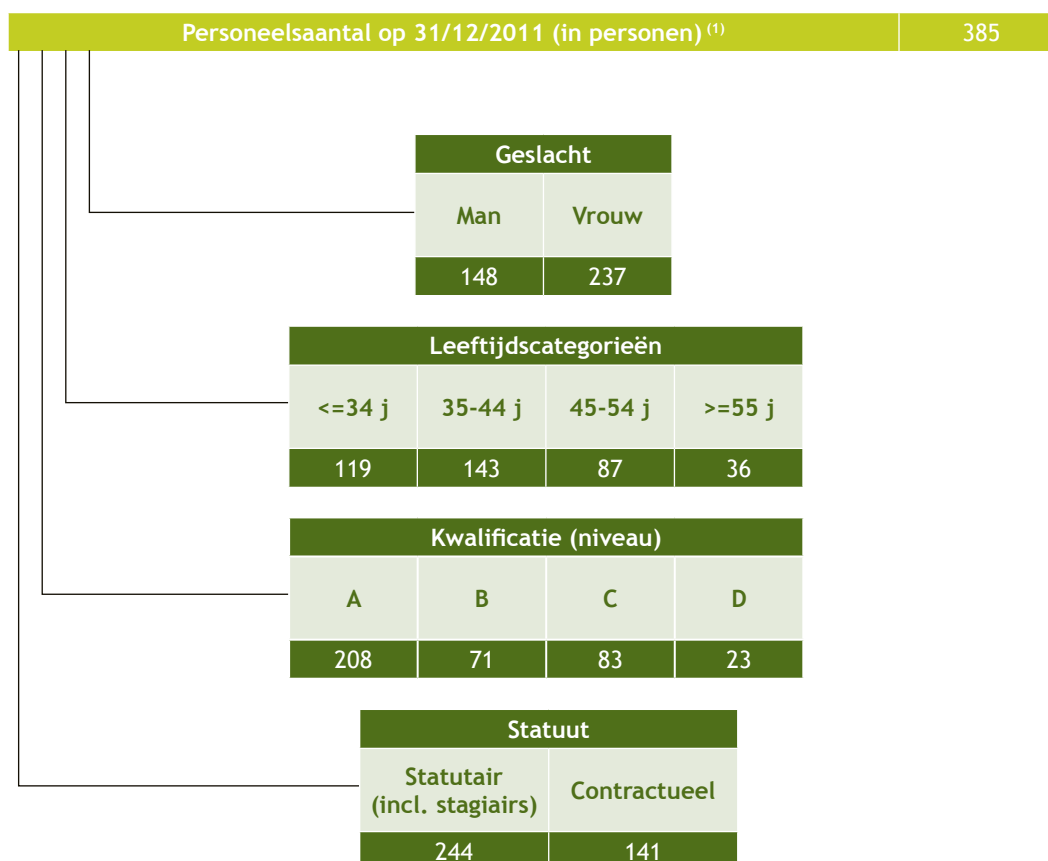
Dossiers afdeling Bodembeheer op 1 januari 2012

Afdeling Algemene Diensten

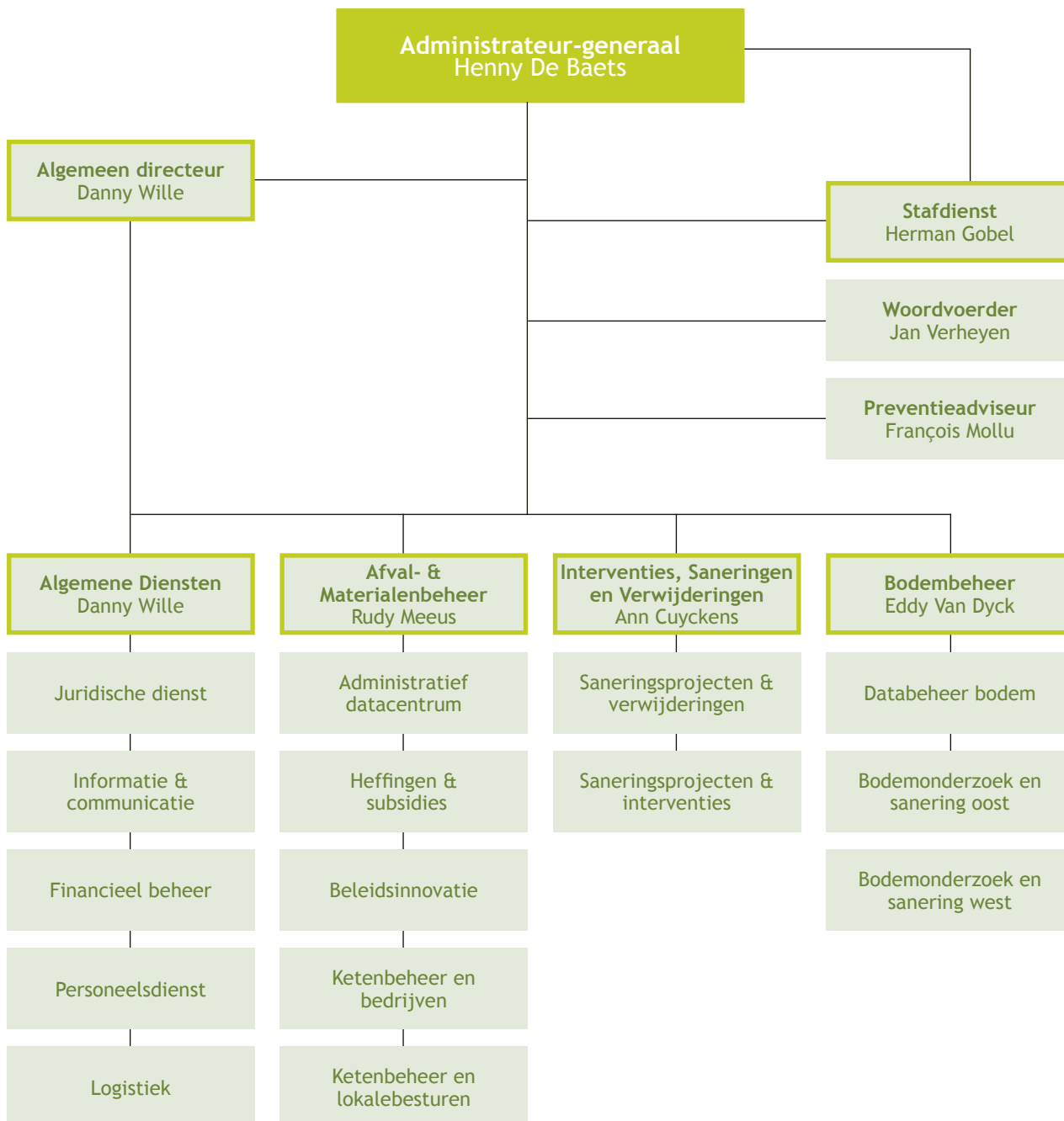
Klachtenmanagement

In 2011 ontving de klachtenbeheerder 32 klachten. 16 daarvan hadden betrekking op de OVAM-werking. De OVAM volgde deze klachten op en formuleerde in elk dossier een antwoord. Eén van deze klachten werd gegrond verklaard. Hiervoor werkte de OVAM een oplossing uit. De andere 16 klachten hadden geen betrekking op de OVAM-werking. De OVAM beantwoordde ook deze klachten en verwees de betrokkenen door naar de juiste instantie. Burgers contacteren de klachtenbeheerder in de eerste plaats voor algemene informatie of vragen naar de stand van zaken in een dossier. Voor het beantwoorden van een klacht is er een gemiddelde termijn van 13 dagen. U kunt de klachtenrapportage 2011 raadplegen op de website van de OVAM (www.ovam.be).

Personeelseffectief en loonkost

Organisatiestructuur OVAM vanaf 1 juni 2012

Uitvoering OVAM begroting 2011 (ordonnanceringen in euro)

Ontvangsten	
Overgedragen saldo vorige begrotingsjaren	7.957.757,58
Eigen inkomsten (hoofdzakelijk bodemattesten en kennisgevingsdossiers)	8.710.665,96
Inkomenoverdrachten van bedrijven (bijvoorbeeld UMICORE en ambtshalve terugvorderingen)	1.671.684,63
Inkomenoverdrachten van E.G. Instellingen en Lidstaten (CityChlor/C2CN)	272.095,41
Inkomenoverdrachten binnen de sector overheid (hoofdzakelijk werkingsdotatie en MINA-dotaties)	26.302.770,49
Kapitaaloverdrachten binnen de sector overheid (investeringsdotatie en MINA-dotaties)	21.118.410,38
Verkopen materieel vaste activa	7.175,00
Liquidatie van deelnemingen in privé-ondernemingen (Ecopla)	24.000,00
Opname uit het Bodembeschermingsfonds	24.112.463,93
Totaal	90.177.023,38

Uitgaven	
Over te dragen saldo	5.784.136,34
Lonen en sociale lasten	22.083.646,47
Algemene werkingskosten (huisvestingskosten, kantoorkosten, reiskosten...)	2.734.517,69
Huur gebouwen	2.064.668,62
Indirecte belastingen	218.952,49
Specifieke aankopen (hoofdzakelijk kosten geschillen en expertisecosten)	1.185.730,13
Studies en onderzoeken (afval en bodem)	1.623.270,26
Communicatie	822.616,88
Werkingskosten saneringen en attesteringen	3.300.192,21
Verwijderingen en bodemonderzoeken in het kader van de samenwerkingsovereenkomst	13.274,14
Werkingsbijdragen inzameling en afzet (toelage VLACO en IVC)	1.086.175,13
Schadevergoedingen	286.968,53
Annulaties terugvorderingen ambtshalve uitgaven	41.176,30
Bijdragen aan de sociale dienst	23.493,84
Inkomenoverdrachten binnen de sector overheid	994.288,65
Verwijderingen en saneringen	23.864.939,48
Terreinen	14.196,28
Installaties, machines en uitrusting	46.237,99
Kantoormachines en -meubilair	37.874,10
Hardware	185.619,57
Software	1.212.826,82
Spijzing van het Bodembeschermingsfonds	22.552.221,46
Totaal	90.177.023,38

Uitvoering MINA-fonds deel OVAM (in euro)

	Vastleggingen	Ordonnanceringen
Overdracht financiële fondsen bodemsanering - VLABOTEX	522.967,33	522.967,33
Subsidies dierlijk afval	8.422.843,00	8.280.095,63
Subsidies aan erkende kringloopcentra	887.766,00	898.000,00
Inkomensoverdrachten aan provincies, provinciebedrijven, gemeenten, gemeentebedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ter ondersteuning van preventie (compostvaten, informatiestands, demoplaatsen compostmeesters, ...) en selectieve inzameling	48.770,00	320.190,00
Investeringsubsidies aan provincies, provinciebedrijven, gemeenten, gemeentebedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ter ondersteuning van preventie, selectieve inzameling (containerparken, ondergrondse containers, diftarsystemen, ...) en van het bouwen van installaties (groen- en GFT-compostering, sortering grofvuil, ...)	4.955.550,00	7.418.274,00

Uitvoering OVAM begroting 2010 (ordonnanceringen in euro)

Ontvangsten	
Overgedragen saldo vorige begrotingsjaren	7.413.717,35
Eigen inkomsten (hoofdzakelijk bodemattesten en kennisgevingsdossiers)	8.069.845,40
Inkomenoverdrachten van bedrijven (bijvoorbeeld UMICORE en ambtshalve terugvorderingen)	1.248.292,22
Inkomenoverdrachten van E.G. Instellingen en Lidstaten (CityChlor)	96.109,46
Inkomenoverdrachten binnen de sector overheid (hoofdzakelijk werkingsdotatie en MINA-dotaties)	26.367.393,63
Kapitaaloverdrachten binnen de sector overheid (investeringsdotatie en MINA-dotaties)	27.612.418,56
Verkopen materieel vaste activa	109,95
Liquidatie van deelnemingen in privé-ondernemingen (Ekol NV)	2.741.640,00
Opname uit het Bodembeschermingsfonds	23.060.905,10
Totaal	96.610.431,67

Uitgaven	
Over te dragen saldo	7.957.757,58
Lonen en sociale lasten	21.094.736,36
Algemene werkingskosten (huisvestingskosten, kantoorkosten, reiskosten...)	2.652.290,49
Huur gebouwen	1.996.899,43
Indirecte belastingen	218.679,61
Specifieke aankopen (hoofdzakelijk kosten geschillen en expertisekosten)	584.551,61
Studies en onderzoeken (afval en bodem)	1.869.420,08
Communicatie	912.746,23
Werkingskosten saneringen en attesteringen	3.280.616,61
Verwijderingen en bodemonderzoeken in het kader van de samenwerkingsovereenkomst	10.858,95
Werkingsbijdragen inzameling en afzet (toelage VLACO en IVC)	1.203.131,37
Schadevergoedingen	12.000,00
Bijdragen aan de sociale dienst	23.553,50
Inkomenoverdrachten binnen de sector overheid	24.224,59
Verwijderingen en saneringen	23.737.194,57
Installaties, machines en uitrusting	171.049,94
Kantoormachines en -meubilair	15.935,70
Hardware	261.067,35
Software	1.031.962,14
Spijzing van het Bodembeschermingsfonds	29.551.755,56
Totaal	96.610.431,67

Uitvoering MINA-fonds deel OVAM (in euro)

	Vastleggingen	Ordonnanceringen
Overdracht financiële fondsen bodemsanering - VLABOTEX	509.402,30	509.402,30
Subsidies dierlijk afval	7.684.668,00	8.031.339,75
Subsidies aan erkende kringloopcentra	916.999,73	906.765,73
Inkomensoverdrachten aan provincies, provinciebedrijven, gemeenten, gemeentebedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ter ondersteuning van preventie (compostvaten, informatiestands, demoplaatsen compostmeesters, ...) en selectieve inzameling	548.590,00	407.940,00
Investeringsubsidies aan provincies, provinciebedrijven, gemeenten, gemeentebedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ter ondersteuning van preventie, selectieve inzameling (containerparken, ondergrondse containers, diftarsystemen, ...) en van het bouwen van installaties (groen- en GFT-compostering, sortering grofvuil, ...)	5.434.453,00	4.602.317,00

